

OSREDNJA
KNJIŽNICA
CELJE

RUDAR

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE, ŠTEVILKA 4, MAJ 1999, LETO XXXIII

Izdajatelj**Premogovnik Velenje****Ureja uredniški odbor**

Božena Steiner, Diana Janežič, Dragica Marinšek, Ivo Hans Avberšek, Aca Poles, Peter Pušnik, Boris Potrč, Jože Kožar.

Glavna urednica

Diana Janežič

Novinarka in lektorica

Dragica Marinšek

Oblikovanje

Ivo Hans Avberšek

Grafična priprava

NAŠ ČAS, d.o.o. Velenje

Tisk

Grafika Bizjak Velenje

Naklada

4000 izvodov

Naslov

RUDAR, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. (063) 853-312 int. 18-15, fax (063) 854-986, E-mail Diana.Janezic@rlv.si

Rudar je vpisan v register časopisov in se po mnenju Ministrstva za informiranje z dne, 14.2.1992, št. 23/67-92 šteje za izdelek iz tarifne številke 3, tč. 13 Tarife prometnega davka, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po 5-odstotni stopnji.

Glasilo Rudar je brezplačno.

Prihodnja številka Rudarja izide **konec junija**. Prispevke zanjo lahko pošljete v uredništvo najpozneje do 17. junija 1999.

Naslovnica

Kamnolom Paka - eno od šestih hčerskih podjetij

foto:

Diana Janežič

strani 6 in 7

Kako smo nagrajeni za svoje znanje, delo in odgovornosti pri njem, je zelo subjektivna ocena vsakega posameznika. Objektivnost naj bi zagotavljal sistem spremljanja in usmerjanja razvoja kadrov. To je sistematičen, načrtovan proces priprave, izvedbe in nadzorovanja vseh kadrovske izobraževalnih postopkov in ukrepov, namenjenih strokovnemu, delovnemu in osebnostnemu razvoju zaposlenih.

strani 8 in 9

30. aprila je vlada z vsemi štirimi reprezentativnimi sindikati in delodajalci podpisala dogovor o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Uspeh sklenitve prve faze priprave pokojninske reforme je toliko večji tudi zato, ker so se pogajalci na začetku strinjali le v eni točki: da je reforma nujna, sindikati pa so imeli ves čas k prelogu zakona nekaj temeljnih pripomb.

strani 12 in 13

Minilo je leto dni, odkar smo v podjetju prejeli certifikat kakovosti ISO 9001. Notranja in zunanja presoja, opravljena v marcu in aprilu, sta potrdili skladnost sistema z zahtevami tega standarda. Sistem kakovosti pa še nadgrajujemo in izboljšujemo. V podjetju namreč pospešeno potekajo aktivnosti za pridobitev certifikata EN 45001 in ISO 14001.

strani 17 - 20

Podjetja Slovenskega elektrogospodarstva, posebej še premogovništva se nahajajo pred izjemno zahtevno nalogo prilagajanja na liberalizacijo trga električne energije, ko bo Slovenija priključena Evropski Uniji. Tudi zato je Ministrstvo za gospodarske dejavnosti vladi predlagalo novo organizacijo elektroenergetskega sistema, v Premogovniku Velenje smo odločeni naše delovanje v prihodnjih letih usmerjati tako, da liberalizacija energetskega trga podjetju ne bi prizadejala prevelikih poslovnih težav.

Na večjo konkurenco na trgu z električno energijo se moramo ustrezno pripraviti

Za slovensko elektrogospodarstvo in premogovništvo pomeni vstop Slovenije v Evropsko unijo zelo velik in pomemben izziv. Na mnoga vprašanja, predvsem o posledicah priključitve, še vedno ni možno dati dovolj jasno definirane odgovora, kot tudi ni mogoče v celoti oceniti posledic, če nam vstopa v EU zaradi kakršnih koli razlogov ne bi uspelo realizirati dovolj zgodaj.

Prav gotovo pa velja ugotovitev, da bo EU povzročila povečano konkurenčno bitko tudi na področju energetskega gospodarstva in da bo favorizirala energente, ki so ekološko prijazni ter cenovno konkurenčni. Še posebej bo favorizirala uporabo plina, ker bo to prispevalo k nižanju CO₂ v ozračju in k zmanjševanju tople grede. Spodbujala bo tudi uvoz premogov, ki imajo visoko kurilno vrednost ter nizko koncentracijo pepela in žvepla. Pa tudi stimulativnemu uvajanju alternativnih virov, kot so biomasa, sončna energija, veter... bo namenjenih vedno več sredstev in spodbud.

Ministrstvo za gospodarske dejavnosti vodi aktivnosti za to, da bi se slovensko elektrogospodarstvo in premogovništvo kar najbolje pripravilo na razmere, ki jih zahteva EU. V parlamentarnem sprejemanju sta rudarski zakon (tretje branje) in energetski zakon (drugo branje), zelo dejavna je pogajalska skupina za področje energetike.

Veliko novosti prinaša predvsem **energetski zakon**, saj je sestavljen tako, da bo zagotovil konkurenčnost na trgu električne energije po načelih nepristanskosti in preglednosti, uvaja pojem upravičenega odjemalca, to je tisti odjemalec, ki lahko prosto izbira dobavitelja energije. Organiziran trg z električno energijo bo po določbah novega zakona izvajal organizator trga. Precej pozornosti je namenjene v zakonu tudi t.im. naslednim investicijam, to je tistim investicijam v energetskega gospodarstvu, ki so bile načrtovane in izvedene pred 1.1.1997 in v tržnih razmerah niso rentabilne in se ne morejo amortizirati.

Kakšno vlogo bo v pogojih delovanja večje konkurenčnosti na trgu z električno energijo imel Premogovnik Velenje?

Prepričan sem, da bo slovenska vlada ravnala razumno in bo sprejela ustrezne zaščitne ukrepe za ohranitev lastne proizvodnje energije. Vendar pa istočasno to ne pomeni, da ne bo izvajala pritiskov na nižanje stroškov proizvodnje, na prestrukturiranje energetskih dejavnosti - posebej še premogovniške - na racionalizacijo poslovanja.

V našem podjetju se na novo nastajajoče razmere že več let intenzivno pripravljamo; prepričan sem, da uspešno. S pripravami bomo pospešeno nadaljevali, kar pomeni, da bomo trošili še bolj racionalno in v skladu z **interesi izgradnje dolgoročno stabilnega podjetja**. Potrebno bo nadaljevati s pred nekaj leti začetim prestrukturiranjem dejavnosti, ki tečejo ob proizvodnji premoga, kar pomeni, da bomo ustanavljali nova hčerinska podjetja.

V kolikor se nadaljnega prestrukturiranja ne bi lotili, bo naša cena premoga previsoka, ne bomo mogli dovolj intenzivno zaposlovati, ne na energetskega in na drugih področjih naših dejavnosti. Premog, ki ga pridobivamo v Premogovniku Velenje, je ekološko in skozi nizko kurilno vrednost zahteven proizvod. Obdržati se z njim na tržišču pomeni biti visokoproduktiven, izvajati delo na varen ter human način, pomeni reševati tudi ekološke probleme.

V zgodovini smo mnogokrat dokazali, da svoje delo znamo opravljati kvalitetno in ne vidim prav nobenega razloga, zakaj ga ne bi znali tudi po vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

dr. Franc Žerdin, direktor podjetja

Poslovanje Premogovnika Velenje v obdobju januar - marec 1999

Mati z izgubo, hčere z dobičkom

Oddanega je bilo 1.004.261 ton premoga, od tega je bilo 99,4 odstotka energetskega premoga, 0,6 odstotka pa komercialnega premoga. Komercialnega premoga je bilo tako prodanega samo 6.060 ton. Skupna količinska oddaja premoga v tonah je glede na prve tri mesece lani manjša za 27,5 odstotka, oddaja v GJ pa je manjša od lanske v enakem obdobju za 27,9 odstotka.

Dosežen je bil prihodek v višini 5.939.626.000 tolarjev, kar je nominalno skoraj 7 odstotkov več kot v enakem obdobju lani, realno pa 1,3 odstotka več. Večina prihodka - 99,3 odstotka - je bila dosežena s prodajo energetskega premoga. Rast prihodkov v prvem trimesečju letos je bila za 7 odstotkov večja kot v enakem obdobju lani.

Odhodkov je bilo za 6.114.929.000 tolarjev, kar je nominalno 6 odstotkov več kot v enakem obdobju lani, realno pa je več le za 0,4 odstotka. Pri tem so stroški dela dosegli 51,6 odstotka, stroški materiala 16,6 odstotka, stroški storitev 9,5 odstotka, amortizacija 17,1 odstotka in drugi odhodki 5,2 odstotka.

V prvih treh mesecih letos je bila torej izkazana izguba v višini 175.303.000 tolarjev.

V obdobju januar-marec je bilo opravljenih 1.521.303 rednih delovnih ur, 8.388 nadur, za 57.388 ur je bilo državnih praznikov, plačanega dopusta za 169.024 ur, boleznin pa za 131.964 ur. Vsega tega je bilo manj kot v prvih treh mesecih lani. Tudi število zaposlenih v našem podjetju se je zmanjšalo. Lani v prvih treh mesecih nas je bilo 3.874, letos v začetku leta 3.785, 31. marca pa 15 manj.

Hčerska podjetja so poslovala z dobičkom

V **Kamnolomu Paka**, podjetju za pridobivanje in predelavo peska, so prvo trimesečje sklenili z 8.963.000 tolarjev dobička. Doseženi prihodek 58.282.000 tolarjev je za 93,2 odstotka večji kot v enakem obdobju lani in predstavlja 27,2 odstotka letnega načrta. Odhodki v višini 49.319.000 tolarjev predstavljajo 24,5 odstotka letnega načrta.

V Kamnolomu Paka je zaposlenih 15 delavcev, vrednost premoženja Kamnoloma Paka pa je bila 31. marca 244.257.000 tolarjev.

V **PLP**, podjetju za proizvodnjo lesnih polproizvodov, so poslovali z 12.659.000 tolarjev dobička. Ta dobiček povečujejo izredni prihodki v višini 9.740.000 tolarjev, doseženi večinoma iz priznane strojelomne škode. Prihodkov je bilo za 181.420.000 tolarjev, kar predstavlja 32,1 odstotka letnega načrta oziroma 37 milijonov tolarjev ali 25,6 odstotka več kot v enakem obdobju lani. Odhodkov so imeli za 158.347.000 tolarjev, kar je 28,2% letnega načrta.

V podjetju PLP je zaposlenih 66 delavcev, vrednost premoženja PLP pa je 31. marca znašala 265.150.000 tolarjev.

VELJAVNOST DEPUTATNIH KART DO 30. JUNIJA

Vse, ki še imate deputatno karto za premog, obveščamo, da lahko premog zanjo dvignete do 30. junija letos.

Vodstvo podjetja imetnike kart opozarja, da bodo deputatne karte po tem datumu nepreklicno neveljavne.

PROIZVODNJA APRIL 1999

OBRAT	PROIZVODNJA			+ VIŠEK	- PRIMANJ.	ODSTOTEK		DOSEŽEN POVPREČEK
	osn. nač.	mes. nač.	doseženo	na osn. nač.	na mes. nač.	na osn. nač.	na mes. nač.	
PRELOGE	45.500	40.000	35.250	-10.250	-4.750	77,47	88,13	2.203
PESJE	123.700	0	0	-123.700	0	0	EER	0
ŠKALE	3.800	24.000	51.560	47.760	27.560	1.356,84	214,83	3.223
PRIPRAVE	12.800	16.000	12.090	-710	-3.910	94,45	75,56	756
PREMOGOVNIK	185.800	80.000	98.900	-86.900	18.900	53,23	123,63	6.181

GOST, podjetje za gostinstvo, turizem in trgovino, je poslovalo z dobičkom v višini 6.907.000 tolarjev. Prihodki so dosegli 247.556.000 tolarjev in predstavljajo 22,6 odstotka letnega načrta, odhodki z doseženo višino 240.649.000 tolarjev pa 22,3 odstotka letnega načrta.

V podjetju GOST je zaposlenih 143 delavcev, vrednost premoženja tega podjetja pa je bila 31. marca 829.305.000 tolarjev.

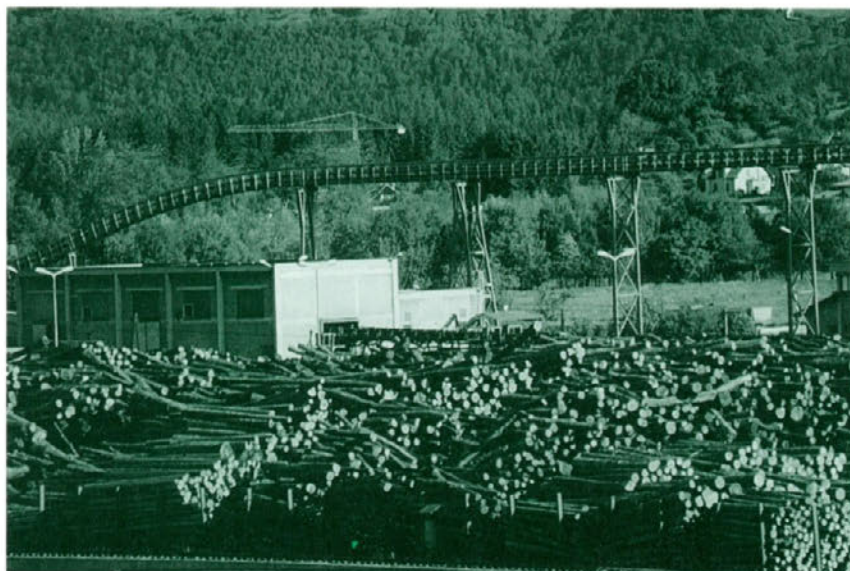
HABIT, podjetje za upravljanje s stanovanji, je doseglo 2.153.000 tolarjev dobička. Prihodki v višini 23.536.000 tolarjev so za 22,8 odstotka večji kot v enakem obdobju lani in pomenijo 25,6 odstotka letnega načrta. Odhodkov je bilo za 21.383.000 tolarjev in predstavljajo 25,3 odstotka načrtovanih odhodkov za letos.

Habit zaposluje 14 delavcev, vrednost premoženja podjetja Habit pa je 31. marca dosegla 213.606.000 tolarjev.

ERICo, Inštitut za ekološke raziskave, je izkazal za 17.418.000 tolarjev dobička, kar je za 69,8 odstotka več kot v prvih treh mesecih lani. Prihodki so bili doseženi v višini 76.712.000 tolarjev - to je za 39,1 odstotka več kot v enakem obdobju lani in predstavlja 27,6 odstotka načrtovanih za letos - odhodki pa so znesli 59.294.000 tolarjev, kar je 21,8 odstotka letno načrtovanih in 32,1 odstotka več kot v enakem obdobju lani.

V Ericu je zaposlenih 35 delavcev, premoženje ERICa pa je bilo 31. marca 179.006.000 tolarjev.

TELKOM SISTEMI, podjetje za storitve in trgovino, je poslovalo z 1.419.000 tolarjev dobička. Prihodki, doseženi v višini 16.575.000 tolarjev, so za 41,3 odstotka večji kot v prvih treh mesecih lani, predstavljajo pa 25,9 odstotka letnega načrta. Odhodkov je bilo za 15.156.000 tolarjev, kar je 9,6 odstotka več kot v enakem obdobju lani, in predstavljajo 24,1 odstotka načrtovanih odhodkov za letos.

TELKOM zaposluje 16 delavcev, njegovo premoženje pa je 31. marca znašalo 24.617.000 tolarjev.

Dragica Marinšek

Dnevni rekord

V sredo, 19. maja, je bil na odkopu kota -5B v Jami Pesje dosežen rekordni dnevni odkop premoga na enem odkopu, in sicer 14.000 ton.

Uvedba četrte delovne izmene

Odkop premoga v aprilu je bil zelo nizek, saj je bilo le na dveh odkopih in pripravih deloviščih odkopanega 98.900 ton premoga. Poleg tega smo delali samo 16 dni. Med prvomajskimi prazniki pa je bil montiran odkop v jami Pesje, ki bo s svojim delovanjem znatno pripomogel k večji proizvodnji.

V jami Pesje smo v maju uvedli tudi četrto delovno izmeno. Odkop premoga namreč načrtno povečujemo, da bi do 1. julija, ko bo uveden davek na dodano vrednost, odkopali čimveč premoga in ga fakturirali. Za premog, odkopan po 1. juliju, bo namreč treba plačati 19-odstotno stopnjo davka. Do konca junija naj bi tako odkopali 280.000 ton premoga, v poletnih mesecih pa bo odkop znova manjši.

PREGLED BISTVENIH KATEGORIJ POSLOVANJA HČERSKIH PODJETIJ

hčersko podjetje	realizacija I-III '99	štev. zaposl.	kapital na dan 31.3.99
Kamnolom Paka	58.282.000	15	183.605.000
PLP	181.420.000	66	222.182.000
GOST	247.556.000	143	689.193.000
HABIT	23.536.000	14	28.793.000
ERICo	76.712.000	35	69.030.000
Telkom sistemi	16.575.000	16	17.804.000
Skupaj	604.081.000	289	1.210.607

Kako smo nagrajeni?

Leta 1991 je bil v našem podjetju uveden sistem spremljanja in usmerjanja razvoja kadrov. To je sistematičen, načrtovan proces priprave, izvedbe in nadzorovanja vseh kadrovsko izobraževalnih postopkov in ukrepov, namenjenih strokovnemu, delovnemu in osebnostnemu razvoju zaposlenih. Celoten program je opredeljen s tremi fazami: odkrivanje potencialov v sodelavcih, uskladitev potencialov sodelavcev na eni strani in potreb podjetja na drugi strani ter realizacija razvojnih načrtov sodelavcev.

Sistem razvoja kadrov je širše zasnovan model, napredovanje pa je njegov sestavni del in je usmerjeno v nagrajevanje zaposlenih. S tem sistemom želimo doseči predvsem **tri cilje**:

- zadržati dobre strokovnjake na strokovnih delovnih mestih, kjer pridejo njihove sposobnosti najbolj do izraza,
- odpraviti delovna mesta, ki so bila prej potrebna zaradi napredovanja in
- zmanjšati pomen opisa in naziva delovnega mesta za sistem nagrajevanja.

Sistem nagrajevanja temelji na naslednjih postavkah!

Nagrajevanje po sistematizaciji delovnih mest

Delovna mesta so po zahtevnosti razporejena v devet tarifnih razredov, v vsakem tarifnem razredu pa je ločeno za jamska in zunanja delovna mesta predvidenih osem stopenj napredovanja. Delovna mesta so ocenjena z relativnimi razmerji, ki služijo kot osnova za izračun plač. V podjetju obstaja lestvica relativnih razmerij, ki je združena v 50 plačilnih razredov.

Razponi med plačilnimi razredi so različni in se gibljejo od 3 odstotka pri nizkih plačilnih razredih do 6 odstotkov pri najvišjih plačilnih razredih. Razmerje med različno vrednotenimi delovnimi mesti predstavlja osnovno stimulacijo za opravljanje različno zahtevnih delovnih mest z različnimi delovnimi razmerami. Delovna mesta so rangirana glede na določila, zapisana v 239. členu Podjetniške kolektivne pogodbe, to pa so: objektivna zahtevnost delovnega mesta, napor in pogoji dela, zahtevane delovne izkušnje, ki so pogoj za uspešno delo ter tržnost delovne sile oziroma določenega poklica.

Celoten sistem delitve plač po veljavni kolektivni pogodbi je sestavljen iz treh segmentov:

- najnižje oziroma **izhodiščne plače** delavca, ki je odvisna od delovnega mesta ter njegovega relativnega razmerja oziroma plačilnega razreda,
- **osnovne plače**, ki je sestavljena iz izhodiščne plače delovnega mesta, na katero je delavec razporejen, povečana pa za osebne in skupinske rezultate dela, in

- skupne plače, ki je sestavljena iz osnovne plače in vseh pripadajočih dodatkov, nadomestil oziroma prejemkov po kolektivni pogodbi.

Stalno napredovanje

Pravila za stalno in mesečno napredovanje natančneje opredeljuje službeni nalog 1/96. Napredovanje lahko razdelimo na vertikalno in horizontalno.

Vertikalno delavec napreduje ob prehodu na delovno mesto, ki je razporejeno v višji tarifni razred ali pa je v sklopu vodstvenih delovnih mest. To napredovanje lahko predlaga vodja stroškovnega mesta na podlagi potreb, in sicer za delavce, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje za zasedbo delovnega mesta. Za vsa vodstvena in strokovna delovna mesta nad 34. plačilnim razredom mora predloge potrditi tudi direktor področja.

Horizontalno napredovanje pa je razporeditev v višji plačilni razred znotraj istega tarifnega razreda. Za horizontalno napredovanje določi kolegij direktorja v razpisnem obdobju (običajno leto dni) stalni bonus po organizacijskih enotah v podjetju. Tako lahko stroškovno mesto z bonusom, ki je na voljo, rešuje vse razporeditve znotraj tarifnega razreda.

Horizontalno napredovanje je možno za enega delavca izvesti le enkrat letno za en plačilni razred, prav tako ni mogoče uporabljati stalnega in dodatnega mesečnega napredovanja za enega delavca v istem mesecu.

Mesečno nagrajevanje

To je nagrajevanje uspešnega dela delavcev v preteklem mesecu. Delavec je lahko nagrajen za en plačilni razred. Za napredovanje se prav tako določi mesečni bonus. Za mesečno nagrajevanje lahko vodje stroškovnih mest uporabljajo tudi neporabljeni stalni bonus.

Sistem akordov

Ta sistem je sestavljen iz individualnih akordov, skupinskih akordov in dodatnih nagrad na odkopih. Sistem akordov je opredeljen v 246. členu Kolektivne pogodbe Premogovnika Velenje, in sicer v dovoljenem razponu med -10 in +25 od-

stotki. Akordi v jami predstavljajo neke vrste dodatek za različne pogoje dela, akordi za zunanje delavce pa največkrat ocenjujejo osebno uspešnost pri delu. Osnova za izračun skupinskih akordov so pravilniki v obratih, vendar pa imajo vodje obratov možnosti diferenciranega ocenjevanja posameznih delavcev oziroma delovnih skupin.

Individualno se akordi določajo za zaposlene v skupnih službah, za ocenjevanje uslužbencev v večini obratov ter za ocenjevanje vseh zaposlenih na stroškovnih mestih Klasirnice in HTZ. Tudi izplačilo povprečne višine individualnih akordov je limitirano.

V februarju 1996 je bila določena tudi posebna nagrada (dodatek) za uspešno delo v težkih delovnih razmerah na odkopih. Nagrado določi tehnični direktor za vsak mesec v višini do 10 odstotkov. Pogoj za pridobitev nagrade je opravljena dejavnost na nagrajeni lokaciji in hkrati pri nagrajeni vrsti dela. Konkretno pa se nagrada izraža kot povečan individualni oziroma skupinski akord delavca.

Sistem mesečnih nagrad

Opremljuje ga 295. člen Podjetniške kolektivne pogodbe. S to nagrado so stimulirani delavci za boljše rezultate dela oziroma uspešnost dela. Nagrado predlaga vodja organizacijske enote, potrdi pa direktor podjetja. Nagrada se lahko dodeli za kompleksnost znanja, inovativnost v smislu dajanja pobud, predlogov, izvirnih rešitev, idej, izpeljave takšnih zamisli, nadalje za interdisciplinarnost v smislu poznavanja stičnih strokovnih področij, sodelovanje s sorodnimi strokovnimi področji, projekti, za občasno povečan obseg dela, predčasno opravljene pomembne delovne naloge in uspešno opravljeno posebno obsežno ali zahtevno delo.

Nagrada se določi v višini od 5 do 150 odstotkov tekoče osnovne mesečne plače nagrajenega delavca. Posameznemu delavcu se lahko odobri v koledarskem letu največ tri nagrade.

Dodatne stimulacije

Poleg denarnih nagrad so v podjetju uveljavljene še druge oblike stimuliranja in motiviranja uspešnosti zaposlenih. Sem spadajo vse oblike dopolnilnega izobraževanja (seminarji, tečaji, delavnice, strokovna potovanja), štipendiranje, izobraževanje ob delu, pomoč otrokom zaposlenih, možnost izrabe neplačanega dopusta, možnost uporabe službenega vozila, poslovna darila, organizirana preventivna rekreacija, lahko pa tako razumemo tudi vse oblike razvijanja pripadnosti kolektivu (koledarji, interni časopis, novice, informacije, objavljene publikacije, ki

jih sponzorira podjetje, praznovanje stanovskega praznika ipd.).

V četrtek, 20. maja, je beseda o sistemih nagrajevanja v našem podjetju tekla na seji Sveta delavcev Premogovnika Velenje, ki so se je udeležili tudi člani izvršilnega odbora sindikata in predsedstva SPESS. Za pojasnila sistemov nagrajevanja in odgovore na številna vprašanja udeležencev seje so poskrbeli direktor za kadrovske splošno področje Janko Lukner, vodja službe za organizacijo, nagrajevanje, izobraževanje in informiranje Božena Steiner in strokovna sodelavka v tej službi Sonja Kugonič.

Kot se je izkazalo tudi v razpravi, je v našem podjetju dovolj sistemov, ki omogočajo motivacijo in nagrajevanje zaposlenih. Za izvajanje sistema nagrajevanja so odgovorni vodje stroškovnih mest, za še boljšo dograditev sistemov nagrajevanja pa so potrebna dodatna mnenja, ki jih lahko vsak vodja pridobi tudi s **sistemom letnih razgovorov s sodelavci**.

Vsak vodja naj bi se z vsakim sodelavcem posebej enkrat v letu pogovoril in mu v tem razgovoru predstavil cilje in naloge podjetja, področja dela, mu povedal, kaj od njega pričakuje, sodelavec pa naj bi ga seznanil s svojimi pričakovanji, idejami, potrebami, željami. Dogovor je treba zapisati in je čez leto ali prej osnova za ponovni pogovor, za oceno uspešnosti, za vključevanje v izobraževanje in morebitno napredovanje.

Vsekakor je področje nagrajevanja zanimivo, ob tem pa tudi precej občutljivo in nikoli tako dokončno urejeno, da ne bi bili dobrodošli novi predlogi, mnenja in potem tudi nove ustrezne rešitve.

Dragica Marinšek

Kako smo nagrajeni, vidimo domala vsakega 15. v mesecu.

Reforma pokojninsko-invalidske zakonodaje

Uspešen prvi polčas

30. aprila je vlada z vsemi štirimi reprezentativnimi sindikati in delodajalci podpisala dogovor o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kar je glede na veliko nejevolje, ki sta jo v minulih dveh letih povzročila prva dva predloga - t.im. Bela knjiga je sprožila celo proteste delavcev pred parlamentom - pravi uspeh. Medtem je predlog zakona uspešno preстал tudi prvo branje v parlamentu, sedaj pa bo ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve predlog dopolnilo za drugo obravnavo v parlamentu, jeseni naj bi bil zakon sprejet in začel veljati 1. januarja 2000.

Spremembe še bodo

Dogovor o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja je zdaj osnova za nastajanje amandmajev, ki jih bodo vladne službe pripravile za drugo obravnavo predloga zakona v Državnem zboru. Ta obravnava naj bi bila konec maja, jeseni naj bi bil zakon v parlamentu tudi sprejet, veljati pa naj bi začel 1. januarja 2000.

Uspeh sklenitve prve faze priprave pokojninske reforme je toliko večji tudi zato, ker so se pogajalci na začetku strinjali le v eni točki: da je reforma nujna, sindikati pa so imeli ves čas k predlogu zakona nekaj temeljnih pripomb. Predvsem so očitali vladi, da je predlog novega zakona poslala v parlamentarno proceduro brez sklenjenega socialnega sporazuma med vsemi socialnimi partnerji. Odslej bo šlo lažje.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije je že lansko jesen pripravila stališča in predloge k predlogu zakona, podobna stališča pa so kasneje predložili še Konfederacija sindikatov 90 Slovenije, Konfederacija novih sindikatov Slovenije - Neodvisnost in Konfederacija sindikatov Pergam. Soglašali so, da mora biti temeljni pogoj za pridobitev polne starostne pokojnine polna pokojninska doba in ne starost zaposlenega. Poudarjali so, da mora pokojninska reforma enakopravno finančno obremeniti vse kategorije zavarovancev, vlada pa mora hkrati voditi aktivno politiko zaposlovanja ter sprejeti ukrepe za pospeševanje zaposlovanja in zmanjševanje brezposelnosti.

V pokoj z odbitki, brez njih ali s pribitki

Predlog zakona uvaja nov pojem "delovna doba", ki predstavlja leta zavarovalne dobe kot čas dejanskega opravljanja dela. Dodana doba in odkupi pokojninske dobe za čas študija in služenja vojaškega roka se ne bodo šteli v delovno dobo, temveč v pokojninsko. Določeno je prehodno ob-

dobje, v katerem naj bi se minimalna in polna starost dvigovali postopoma, in sicer po štiri mesece na leto. Z enako dinamiko se bodo uvajale tudi ugodnosti, ki so predvidene za starševstvo in zavarovalno dobo pred osemnajstim letom starosti.

Po dokončni uveljavitvi reforme naj bi bila polna starost za upokojitev **brez odbitkov** 63 let za moške in 61 let za ženske. Zavarovanci, ki bodo izpolnili 40 let (moški) oziroma 38 let (ženske) delovne dobe, se bodo lahko upokojili brez odbitkov že pri 58 letih.

Če pa bodo delovno dobo dosegli pred to starostjo, bodo prejeli pokojnino z **odbitki** (glej razpredelnico). Zavarovanec bo lahko na delovnem mestu ostal tudi po dopolnjenem 63. oziroma 61. letu starosti; v tem primeru pa se mu bo pokojnina za vsak mesec zavarovanja od polne starosti **povečevala** prav tako po posebni tabeli. Po doseženi starosti 67. oziroma 65. let teh bonusov ne bo več.

Brez odbitkov se bodo pred dopolnitvijo polne starosti ob 40 oziroma 38 letih pokojninske dobe lahko upokojili tudi delavci, ki jim bo delovno razmerje prenehalo zaradi stečaja, operativnih razlogov, zaradi delovne invalidnosti ali statusa brezposlene osebe najmanj eno leto v zadnjih dveh letih.

Pokojninska osnova se bo izračunala na podlagi zaporedja 18 let zavarovalne dobe. Tistim, ki se bodo prvič zavarovali po uveljavitvi novega zakona, se bo za prvih 15 let pokojninske dobe pokojnina

Odbitki k odmerjeni pokojnini

starost	odbitek za mesec	odbitek za leto
58 let	0,30%	3,60%
59 let	0,25%	3,00%
60 let	0,20%	2,40%
61 let	0,15%	1,80%
62 let	0,10%	1,20%
63 let	0%	0%

odmerila v višini 35 odstotkov pokojninske osnove za moške in 38 odstotkov za ženske. Za vsako nadaljnje leto do 40. leta pokojninske dobe pa se bo pokojnina povečevala za 1,5 odstotka. Zaposlenim, ki so v sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja že vključeni, se bo pri odmeri pokojnine nespremenjeno upoštevala pokojninska doba do uveljavitve reforme, po njej pa bo njihova letna odmera znašala prav tako 1,5 odstotka pokojninske osnove.

Delovna doba s povečanjem

Med obravnavo novega pokojninskega zakona so se vsi socialni partnerji strinjali, da bi bilo treba sestaviti seznam težkih in zdravju škodljivih del ter del, ki jih po določeni starosti ni več mogoče uspešno opravljati. V novem pokojninskem zakonu ni več pojma "beneficirana delovna doba" oziroma delovna doba s povečanjem, temveč bodo v zakonu določeni kriteriji za sklepanje kolektivnih pogodb med delodajalci in sindikati za **dodatno pokojninsko zavarovanje**. To naj bi delavcem posameznega delodajalca omogočilo kritje izpada pokojnine zaradi odbitkov na račun upokojitve pred polno starostjo, če za takšno upokojitev obstoja skupni interes delavca in delodajalca. Takšni kriteriji so na primer: vsaj 20 let dela na delovnih mestih, kjer tempo dela narekuje stroj, kjer je stalno nočno delo ali kjer je stalno triizmensko delo.

V sedanjem pokojninskem sistemu tako imenovano "beneficirano delovno dobo" in vse v zvezi z njo določa poseben zakon, v predlaganem novem zakonu pa jo nadomesti že omenjeno zavarovanje. Nova delovna mesta bo določila posebna komisija. Čas obveznega dodatnega zavarovanja se šteje kot dodatna doba samo za izpolnitev pogojev pokojninske dobe, ne šteje pa za določitev odstotka za odmero pokojnine.

Višina poklicne pokojnine in kriteriji za znižanje minimalnih pogojev za pridobitev starostne pokojnine pod splošnimi pogoji se določijo s pokojninskim načrtom. Ta določa najnižje možne starosti po stopnjah povečanja. Po predlagani ureditvi je zagotovljeno izplačevanje poklicne pokojnine in dedovanje sredstev, zbranih na osebem računu.

Zavarovanci, ki delajo na delovnih mestih z beneficirano delovno dobo, in jim manjka do izpolnitve pokojninske dobe manj kot 15 let pokojninske dobe z upoštevanjem benefikacije, imajo še naprej pravico do štetja zavarovalne dobe s povečanjem po prejšnjih predpisih.

To zavarovanje je, seveda, posebej aktualno za velik del zaposlenih v našem podjetju. Ker pa je glede tega zavarovanja,

pokojninskega načrta in kriterijev še precej nejasnosti, so se na seji izvršilnega odbora sindikata podjetja ob obravnavi predloga novega pokojninskega zakona dogovorili, da na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve naslovijo pismo z vprašanji o tem zavarovanju in čimprej zahtevajo odgovore.

Diana Janežič

Zavarovancu, ki dopolni minimalno upokojitveno starost in polno delovno dobo, pa se ne upokoji, se za vsako leto delovne dobe doda:

delovna doba - moški	delovna doba - ženske
41. leto - 3%	39. leto - 3%
42. leto - 2,6%	40. leto - 2,6%
44. leto - 2,2%	41. leto - 2,2%
44. leto - 1,8%	42. leto - 2,2%
45. leto in nadaljnja leta - 1,5%	43. leto in nadaljnja leta - 1,5%

Zavarovancu, ki ostane v zavarovanju po dopolnitvi 63 let in zavarovanki po dopolnitvi 61 let, se pokojnina poveča vsak mesec zavarovanja za:

moški			ženske		
starost	na mesec	na leto	starost	na mesec	na leto
64 let	0,3%	3,6%	62 let	0,3%	3,6%
65 let	0,2%	2,4%	63 let	0,2%	2,4%
66 let	0,1%	1,2%	64 let	0,1%	1,2%
67 let ali več	0%	0%	65 let ali več	0%	0%

V dogovoru je doseženo, da se:

- zahtevana polna starost zmanjša za dve leti,
- pridobi pravica do starostne pokojnine brez odbitkov na osnovi polne delovne dobe in minimalne starosti,
- znižajo odbitki k odmerjeni pokojnini, če zavarovanec ne dosega polne starosti,
- dodajo pribitki k odmerjeni pokojnini zaradi odloga pri upokojitvi tudi za vsako leto presežene polne delovne dobe,
- izenačijo odstotki za odmero starostne pokojnine med moškimi in ženskami in se odmera za polno delovno dobo zveča na 72,5% za zavarovance le v reformiranem sistemu,
- pokojninska osnova izračunava na osnovi 18 najugodnejših zaporednih let zavarovanja po 1.1.1970,
- prehodna obdobja ohranijo,
- določijo kriteriji za dodatna zavarovanja.

Na osnovi objave članka v časopisu *Delo o odlaganju odpadkov v Premogovnik Velenje* je bil v podjetju 20. maja 1999 opravljen inšpekcijski pregled. Opravila ga je Inšpekcija za okolje - Območna enota Velenje pri Inšpektoratu RS za okolje in prostor Ministrstva za okolje in prostor Republike Slovenije.

Zapisnik

razgovora in pregleda dokumentacije v zvezi z uporabo industrijskih odpadkov v tehnološkem procesu Premogovnika Velenje.

Prisotni so bili:

iz Premogovnika Velenje dr. Milan Medved in Franci Lenart, iz Gorenja Vilma Fece, razgovor s stankami je opravila inšpektorica za okolje IRSOP Amalija Traverner.

Ugotovitve

Premogovnik Velenje je v preteklosti za popolnjevanje opuščanih jamskih prostorov uporabljal glino, ki jo je, mešano z vodo, transportiral v jamo. Pri iskanju ustrežnejših tehnoloških postopkov in materialov so v 80. letih na IRGO Ljubljana izdelali študijo nadomeščanja glinenih materialov s pasto iz elektrofiltrskega pepela. Razvita je bila pepelna mešanica, ki je za zadoščanje tehničnih pogojev transportabilnosti in stabilnosti paste poleg pepela vsebovala potrebne dodatke v obliki cementa, apna in rdečega blata iz Taluma Kidričevo.

Na osnovi rezultatov študije so v Premogovniku izdelali rudarski projekt "Priprava in odkopavanje plošče B/5b v stebri 13 jame Škale", katerega samostojni del je tudi "Tehnologija utrjevanja za odkopom plošče B5/b". Dovoljenje za izvajanje del po tem rudarskem projektu je izdalo Ministrstvo za gospodarske dejavnosti, minister in državni sekretar za energetiko, z odločbo št. 311-01-061-93/E-MM 1. decembra 1993.

Razvoj tehnologije priprave pepelnih past so nadaljevali z iskanjem ustrežnejših materialov, ki bi še izboljšali trdnostne, transportabilnostne in črpabilnostne lastnosti paste. Ugotovili so, da lahko ugodijo tem zahtevam z nadomeščanjem deležev cementa z odpadnim emajlom.

Ustreznost priprave paste sta potrdili raziskavi "Uporaba pepelnih mešanic za utrjevanje in zapolnjevanje starega dela pri odkopavanju severozahodnega predela jame Preloge", Premogovnik Velenje, Oprešnik 1996 in "Tehnologija priprave odpadnega emajla za utrjevalne paste",

Premogovnik Velenje, Oprešnik, 1996, ki sta bili sofinancirani tudi z Ministrstva za znanost in tehnologijo po pogodbah št. RB-2388 in R9-2512.

Za ustreznost uporabe pepela, sadre in odpadnega emajla v Premogovniku so zaprosili Ministrstvo za zdravstvo in Ministrstvo za okolje in prostor. Ministrstvo za zdravstvo, Zdravstveni inšpektorat RS je 21. 3. 1996 izdal mnenje št. 526-08/95-27, v katerem ugotavlja, da je "...z vidika zdravstveno-sanitarnega, zdravstveno-ekološkega varstva prebivalstva in zdravstvenega nadzora delovnega okolja, kjer je vpliv na človeka neposreden, predvidena uporaba omenjenih odpadkov sprejemljiva."

Ministrstvo za okolje in prostor, Uprave RS za varstvo narave pa je 29.2.1996 in 15.5.1996 izdalo mnenji št. 224-548-PP 653 in št. 354-11-19/96. V zadnjem med drugimi ugotavlja, "...da veljavna zakonodaja s področja varstva okolja za izvedbo omenjenega tehnološkega postopka ne predvideva posebnega soglasja." Na osnovi 8. člena Pravilnika o ravnanju s posebnimi odpadki pa tedanji RLV zaradi lastninskega preoblikovanja ni mogel izvesti ustrezne registracije.

Predhodno je bila pridobljena tudi ustrezna dokumentacija za gradnjo mešalnice paste v jašku Škale ter odločba svetovalca ministra za gospodarske dejavnosti št. 311-01/061-93/E-JV, 23.9.1994, s katero se dovoljuje uporaba objektov, naprav in tehnologije, zgrajenih po omenjenem rudarskem projektu.

Pred uporabo utrjevalne paste v tehnološkem procesu pa je ERICo, Inštitut za ekološke raziskave Velenje, izdelal strokovno oceno Vplivov utrjevalnih past za izvedbo utrjevalnih posegov v Rudniku lignita Velenje, v kateri ugotavlja, "...da je proizvodnja in uporaba utrjevalne paste v Rudniku lignita Velenje sprejemljiva z vidika obremenitev okolja in ustreza zahtevam veljavne zakonodaje s področja voda, zraka in odpadkov."

V nadaljevanju so izdelali rudarski projekt "Priprave na odkopavanje plošče B/6 v stebri 13 jame Škale" in rudarski projekt "Poizkus priprave in transporta nove re-

capture zaplavne mešanice na osnovi elektrofiltrskega pepela za etažo B/6 v jami Škale" ter pridobili dovoljenje za izvajanje del po teh projektih.

V času uporabe pepelnih past z dodatkom emajla je ERICo, Inštitut za ekološke raziskave Velenje, izvajal obratovalni monitoring tehnoloških vod, po končani uporabi pa imisijski monitoring v več piezometrih na območju jame Škale. Na osnovi meritev so izdelana poročila o "Monitoringu vplivov zapolnjevalne paste v Rudniku lignita Velenje", ERICo, DP-284/98, v katerih v povzetku ugotovitev ugotavljajo, da "...rezultati analiz vode, ki je bila odvzeta iz piezometrov... ne kažejo na nek opazni vpliv odloženih past." Vsebnosti posameznih parametrov ne presega MDK za izpust tehnoloških vod v kanalizacijo. Imisijski monitoring na območju uporabe pepelnih past z dodatkom emajla se še vedno izvaja, poročilo za preteklo leto pa bo na voljo v juniju 1999.

Odpadni emajl, ki nastaja kot stranski produkt pri procesu emajliranja pločevine v Gorenju, d.d., je odpadki anorganskega izvora. Po klasifikaciji Pravidnika o ravnanju s posebnimi odpadki, ki vsebujejo nevarne snovi, Ur. l. 20/86 spada v III. kategorijo odpadkov, to so odpadki z najmanjšim nevarnostnim potencialom. Uvrščen je med odpadke s kataloško številko: 31610 - emajlni mulj.

Po novi zakonodaji s področja ravnanja z odpadki - Pravidniku o ravnanju z odpadki Ur. l. RS 84/98 - sodi ta odpadki med odpadke s klasifikacijsko številko: 08 02 02 - vodni mulj, ki vsebuje keramične minerale.

Odpadki sodi v skupino odpadkov pri proizvodnji, pripravi, trženju in uporabi sredstev za površinsko zaščito (barve, laki, emajli), lepil, tesnilnih mas in tiskarskih barv in sodi po osnovni klasifikaciji (08 00 00) med nenevarne odpadke. Klasifikacijo je potrdil Zavod za zdravstveno varstvo Maribor - Inštitut za varstvo okolja.

Iz Gorenja je bila pripeljana in v Premogovniku Velenje uporabljena naslednja količina odpadnega emajla: 1996 - 484,06 ton, 1997 - 678,64 ton, 1998 - 402,47 ton,

1999 - 221,98 ton, skupaj: 1787,15 ton, za kar so vodili predpisani evidenčni list o ravnanju s posebnimi odpadki, v skladu z zahtevami stare in nove zakonodaje.

Vsi evidenčni listi so arhivirani pri povzročitelju, prevozniku in uporabniku odpadnega emajla. Pri današnjem pregledu so bili pregledani vsi evidenčni listi.

Uporabljena količina zajema odpadni emajl, ki je v Gorenju nastal v obdobju od leta 1998 do sedaj. Gorenje je nastale skladiščene in uporabljene količine odpadnega emajla redno letno prijavljalo Ministrstvu za okolje in prostor ter NTF - KIL na predpisanem obrazcu Prijava posebnih odpadkov.

Sklepne ugotovitve

1. Premogovnik Velenje ima po Zakonu o rudarstvu in po podzakonskih predpisih za uporabo tehnologije zapolnjevanja in utrjevanja s pepelnimi pastami **vsa potrebna dovoljenja za izvajanje del.**

2. Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za zdravstvo sta **izdali pozitivno mnenje** za uporabo pepela, sadre in emajla v Premogovniku, saj po veljavni zakonodaji s področja okolja ni bilo potrebno izdati posebnih dovoljenj, ker so le-ta zajeta v dovoljenju v skladu z rudarskim zakonom.

3. Za nastale količine, transport in uporabo odpadnega emajla so se **vodile vse potrebne evidence in prijave.**

4. Odpadni emajl je po stari zakonodaji spadal med posebne odpadke z najmanjšim nevarnostnim potencialom s ključno številko 31160. Po novi zakonodaji Ur. l. RS 84/98 sodi ta odpadki med **nenevarne odpadke** s kataloško številko 08 02 02.

5. Za tovrstne odpadke mora predelovalec ali odstranjevalec v skladu z novo zakonodajo **pridobiti dovoljenje** Ministrstva za okolje in prostor v prehodnem obdobju dveh let (31.12.2000).

6. Premogovnik Velenje v skladu z uredbo in pravilnikom **izvaja obratovalni monitoring** odpadnih voda. Monitoring emisij odpadnih voda izvaja pooblaščen izvajalec monitoringa ERICo Velenje.

7. Premogovnik Velenje in inštitucije, ki so sodelovale pri študijah, raziskavah in monitoringih so rezultate le-teh redno objavljale v **strokovni literaturi** ter jih **javno prezentirale** na več strokovnih posvetovanjih v Sloveniji in tujini.

Številka: 35604/SI

Datum: 20.5.1999

Inšpektorica:

Amalija Travner, dipl. inž.

V zapisniku omenjeni rudarski projekti, raziskave ter uporaba tehnologije zapolnjevanja in utrjevanja s pepelnimi pastami so bili vodeni na podlagi in v skladu s stališči in sklepi organov v podjetju, sprejetih od leta 1995 dalje.

Izboljševanje sistema kakovosti

Tudi v tem letu potekajo različne aktivnosti na področju sistema kakovosti, ki so bile potrjene na strateški konferenci v novembru 1998 in so vključene v letni načrt podjetja. Osnovna naloga je vzdrževanje sistema kakovosti, potrjenega s strani SIQ inštitucije, ki je v letu 1998 izvedla certifikacijsko presojo in podelila podjetju certifikat kakovosti po standardu ISO 9001.

Podeljen certifikat ISO 9001 ni trajen, ampak ga je potrebno stalno nadzirati in potrjevati tako v podjetju kakor tudi s strani zunanje inštitucije. Pregled sistema kakovosti v podjetju smo izvedli z notranjo presojo v času od 4. do 12. marca letos.

Nameni izvedene **notranje presoje** so bili:

- preveriti upoštevanje priporočil s strani SIQ inštitucije,
- ugotoviti, ali se zahteve sistemske dokumentacije upoštevajo v praksi,
- ugotoviti morebitne neskladnosti in s tem priložnosti za izboljšanje sistema kakovosti in
- pripraviti se na redno certifikacijsko presojo.

Presoja je potekala po vnaprej izdelanem planu presoje, vanjo pa so bile vključene vse organizacijske enote.

Notranja presoja ni presoja, ki bi bila usmerjena na sodelavce, ampak izključno na procese in preverjanje skladnosti z zahtevami standarda ISO 9001 oziroma zahtevami sistemske dokumentacije, v kateri so organizacijske enote dokumentirale zahteve za izvajanje procesov v sistemski dokumentaciji. Presojo smo izvedli s pomočjo sodelavcev, usposobljenih za izvajanje notranjih presoj. Presoja je temeljila izključno na vzorčenju, tako da se je na osnovi vzorčnega pregleda izdelala ocena skladnosti za celotno področje presoje.

Ugotovitve notranje presoje so **v celoti potrdile upoštevanje vseh priporočil** s strani SIQ inštitucije in potrdile dosledno izvajanje dokumentiranih postopkov v praksi. Neskladnosti, ki so bile ugotovljene, pa so se odpravile v opredeljenih rokih.

Po zaključeni notranji presoji je bila izvedena redna letna presoja s strani zunanje inštitucije SIQ (Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje).

Redna zunanja presoja je bila izvedena 21. aprila in je zajela področja, ki jih je določila SIQ inštitucija. V presojo ni bilo vključeno celotno podjetje, kajti v času treh let inštitucija preveri celoten obseg podjetja. Vendar pa se vsako leto preverijo ključna področja sistema kakovosti, kot so vodenje, delovanje sistema kakovosti, izvajanje notranjih presoj, dokumentacija in njena skladnost z izvajanjem v praksi ter odnos

podjetja do kupcev oziroma uporabnikov proizvoda ali storitev.

Presojo so izvajali vodilni presojevalci: mag. Tatjana Žagar kot vodja presoje, mag. Matevž Polutnik, mag. Mihajlo Zozolly ter izvedenec za področje rudarstva prof. dr. Uroš Bajželj.

Na osnovi ugotovitev, ki so jih presojevalci zapisali med izvedbo presoje, je podano zaključno poročilo, ki v celoti **potrjuje skladnost sistema kakovosti** z zahtevami standarda ISO 9001.

Iz poročila izhajajo pozitivne ugotovitve, ne vključuje pa neskladnosti, temveč le določena priporočila, katera je potrebno dosledno upoštevati pri nadaljnjem vzdrževanju in izboljševanju sistema kakovosti podjetja.

Podana priporočila se nanašajo na tri ključna področja, in sicer na statistično spremljanje kvalitete premoga, oblikovanje ciljev in način za njihovo doseganje ter na delo z merilno in preskusno opremo.

STANDARD EN 45001

Drugo pomembno nalogo predstavlja poleg vzdrževanja sistema kakovosti stalno izboljševanje sistema kakovosti, ki zagotavlja sistematično obvladovanje vseh procesov v podjetju, tako dejavnikov v procesih, kakor tudi rezultatov teh dejavnikov kot posledice jasno opredeljenih ciljev in zahtev.

Stalne izboljšave sistema kakovosti so se izvajale na področju usklajevanja delovanja geotehničnega laboratorija z zahtevami standarda **EN 45001**.

Imenovan je bil projektni tim (dr. Evgen Dervarič, mag. Slavko Plazar, Marko Mavec, Janez Jezeršek), katerega naloga je verifikacija laboratorija za geomehanske meritve s strani USM inštitucije. Ta verifikacija zagotavlja uvajanje dodatnih zahtev kakovosti na področju merilnih ter preizkusnih aktivnosti v skladu z zahtevami standarda EN 45001.

Izdelana je osnovna dokumentacija (prijava za akreditacijo ter poslovnik laboratorija), ki jo je treba dostaviti zunanji inštituciji USM. Poslovnik laboratorija se vključuje v sistem obvladovanja procesov in sprejema vsa izhodišča, opredeljena v poslovniku kakovosti Premogovnika - PQ. Tako je zagotovljeno, da se sistem kakovosti, zgrajen na rudarskem zakonu ter usklajen z zahtevami standarda ISO 9001, stalno nadgrajuje in izboljšuje.

STANDARD ISO 14001

Pomembna naloga izboljševanja sistema kakovosti podjetja je pogojena tudi z zahtevami EU in

poteka na področju varovanja okolja po zahtevah standarda **ISO 14001**.

Vodstvo podjetja je izdalo projektno nalogo za izvajanje projekta, katerega cilj je v letu 2000 pridobitev certifikata po zahtevah standarda ISO 14001.

S tem projektom želimo:

- opredeliti najpomembnejše vplive podjetja tako na notranje kakor tudi zunanje okolje,
- oceniti stopnjo vplivov,
- postaviti dodatne programe, ki bodo omogočali zmanjševanje vplivov na okolje,
- izboljšati informacijski sistem za okolje ter
- spremljati izvajanje ter izvajati stalne primerjave s zahtevami standardov, zakonov.

Projekt je bil odobren na strateški konferenci novembra 1998 v Fiesi. Predstavnik vodstva je mag. Marjan Kolenc, koordinator projekta mag. Slavko Plazar, vodja projekta Franci Lenart, zunanji svetovalec pa mag. Alojz Bitenc.

Ključni roki projekta:

Maj 1999	Izvedba in predstavitev Preliminarne ocene po okoljskih elementih
September 1999	Dokumentiranost celotnega okoljskega področja
November 1999	Notranja presoja dokumentiranega sistema
December 1999	Predpresoja s strani zunanje inštitucije
April 2000	Certifikacijska presoja po standardu ISO 14001 skupaj z redno presojo sistema kakovosti po ISO 9001
Julij 2000	Zaključek projekta

V projekt so vključene vse organizacijske enote, ki se neposredno ali posredno vključujejo v področja, opredeljena z zahtevami standarda. Določeni so nosilci sklopov, vodje projektnih skupin, člani projektnih skupin ter sodelavci, katerih naloga je dokumentirati okoljske elemente ter postaviti postopke, ki bodo zagotavljali planiranje, izvajanje, nadzor, merjenje, analizo ter ukrepanje na vseh okoljskih segmentih.

Aktivnosti pri projektu smo se pričeli izvajati že konec lanskega leta, ko je bila izvedena preliminarna ocena stanja okolja. V začetku letošnjega leta pa smo izvajali dokumentiranost okoljskih elementov po teh področjih: voda, emisije v zraku, odpadki, nevarne snovi, transport in logistika, energetika, nabava materiala in opreme, hrup, degradacija površin, raziskave in razvoj, seizmika.

V tem času je bilo izvedeno tudi izobraževanje članov projektne skupine s strani mag. Alojza

KAKOVOST

Nosilci projektnih aktivnosti:

OKOLJSKI SEGMENT	NOSILEC SKLOPA	VODJA PROJEKTNE SKUPINE	ČLAN PROJEKTNE SKUPINE	ZADOLŽITVE
VODA	dr. Evgen DERVARIČ	Bojan LAJLAR	Miran KOMLJENOVICH	Pitna voda, sanitarna voda
			Marjan LAMPRET	Odpadna jamska voda, tehnološka voda
			Franc DRUKS	Odpadna tehnološka voda, meteorna voda
EMISIJE V OZRAČJE	mag. Marjan HUDEJ	Dejan RADOVANOVIČ	Marjan LAMPRET	Klasirnica, ventilatorske postaje, deponija premoga
			Srečko GRAČNER	Sanacija ugreznin
			Marjan HACE	Ekologija delovnega okolja
ODPADKI	Zdenko LAH	Damjan KANDUTI	Marjan LAMPRET	Jalovina, odpadno olje, odpadni les, komunalni odpadki
			Miran LUŽAR	Gradbeni odpadki, komunalni odpadki, olja in masti
			Boris MOČILNIK	Odpadno železo, ostale sekundarne surovine
			Srečko GRAČNER	Sanacija ugrezninskega območja
			Franc DRUKS	Komunalni odpadki
NEVARNE SNOVI	Zdenko LAH	Damjan KANDUTI	Miran LUŽAR	Olja, barve, laki, gorivo,...
TRANSPORT, LOGISTIKA	Zdenko LAH	Damjan KANDUTI	Mustafa TOPČIČ	Jamski transport
			Miran LUŽAR	Zunanji transport, službena vozila, prevoz zaposlenih
			Marjan LAMPRET	Prevoz premoga z železnico in tovornjaki
ENERGETIKA	Zdenko LAH	Damjan KANDUTI	Miran KOMLJENOVICH	Toplotna energija, kurilno olje
			Marija ZABUKOVNIK	Električna energija
HRUP	mag. Marjan HUDEJ	Dejan RADOVANOVIČ	Miran MOŠNIK	Hrup na delovnih mestih
			Marjan LAMPRET	Ventilatorske postaje, klasirnica
RAZVOJNE DEJAVNOSTI	dr. Milan MEDVED	Boris POTRČ	Kristina ZUPANC	Investicije v gradbene objekte
			Boris POTRČ	Investicije v tehnološko opremo
SUROVINE IN MATERIALI	Zdenko LAH	Damjan KANDUTI	Branko FOŠNER	Elektro material
			Stanko ZAGORŠEK	Strojni material
			mag. Andrej BLAŽIČ	Material za rudarska dela
			Boris MOČILNIK	Ostalo
DEGRADACIJA IN REKULTIVACIJA	Marjan TAMŠE	Srečko GRAČNER		Rekultivacija, odnosi z javnostjo
SEIZMIKA	dr. Evgen DERVARIČ	Marko MAVEC		Spremljanje, odnosi z javnostjo
STROŠKI	Dragica KOTNIK	Tatjana KRENKER		
IZOBRAŽEVANJE	Janko LUKNER	Božena STEINER	Alenka VERBIČ	-
SISTEMSKA INTEGRACIJA	mag. Slavko PLAZAR	Jože KAMENIK		Poslovniki podjetja
		Simon KLINC		

Bitenca, ki je podal predstavitev zahtev standarda ISO 14001 ter pristop do preliminarnе ocene in pripravo na fazo planiranja.

Naslednje aktivnosti projekta se bodo izvajale skladno s planom projekta skozi celo leto. Dokumentirane aktivnosti bodo preverjene s strani sodelavcev v notranji presoji in ob koncu leta tudi s strani zunanje inštitucije SIQ v obliki predpresoje.

V naslednjih mesecih bodo potekale aktivnosti:

- izvajanja, ki izhajajo iz podanih priporočil s strani SIQ inštitucije pri redni presoji,
- predstavitev ocene stanja okoljskih elementov s strani vodij projektnih skupin,
- izobraževanje vodstva podjetja, sodelavcev pri projektu kakor tudi ostalih sodelavcev v podjetju, ki so vključeni v okoljske procese,

- izobraževanje sodelavcev za izvajanje notranjih presoj na področju sistema kakovosti, ki vključuje zahteve standardov ISO 9001, ISO 14001 in EN 45001,

- priprava na zahteve standardov kakovosti po letu 2000 ter
- izvajanje skupnih notranjih presoj z usposobljenimi sodelavci.

Le stalno izboljševanje sistema kakovosti, ki vključuje vse pomembne dejavnike podjetja ter njihovo neprestano preverjanje in analiziranje zagotavlja, da bo podjetje s svojim sistemom kakovosti dosegalo tudi rezultate, ki jih pričakuje lastnik, to je država oziroma, da bodo ti rezultati tudi mednarodno primerljivi, posebno v času, ko intenzivno usklajujemo naše procese s procesi premogovnikov v EU.

Mag. Slavko Plazar

Obisk študentov Visoke šole za socialno delo

Velika skrb za človeka

19. maja so naše podjetje obiskali študentje 3. letnika Visoke šole za socialno delo. Obiskovanje podjetij je stalna praksa v okviru študijskega programa, ker se posebej pri predmetih "Socialno delo v delovnem okolju" in "Socialni management" v teoriji srečujejo z delovnimi razmerami v različnih dejavnostih. Za obisk v Premogovniku so se torej odločili, da bi "v živo" spoznali delovne razmere rudarjev. Ena skupina študentov si je ogledala jamsko delovišče v jami Pesje, ena skupina pa ERICO in Muzej premogovništva, vsi pa so nato s svojo profesorico mag. Pavlo Rapoša Tajnšek prisluhnili še predstavitvi kadrovskega socialnega področja v našem podjetju.

Na Visoki šoli za socialno delo v Ljubljani se študentje seznanjajo s teorijo in vsebino pojma socialno delo pa tudi s socialnim delom kot disciplino, ki združuje znanja različnih disciplin. Tako študentje spoznavajo metode socialnega dela, različne vidike, povezane s človekom, delom, družbo, organizacijo.

Diplomanti visoke šole imajo za zaposlitev precej možnosti, saj lahko delujejo praktično v vseh dejavnostih, na primer v državni upravi, podjetjih, bolnišnicah, šolah, vojaških in policijskih ustanovah, dijaških domovih. Kot je povedala profesorica Rapoša, so v nekaj letih po diplomi vsi zaposleni, nimajo pa vsi dela prav v socialnem varstvu oziroma ne delajo kot socialni delavci.

Študentje so med obiskom v našem podjetju svoje vtise z ogleda delovišč kar težko strnili, saj so bila njihova pričakovanja pred ogledom jame povsem drugačna od doživetega. Tako so predvsem pričakovali več ročnega in fizično težkega dela, manj strojev, ozke in temne hodnike, manjše prostore, pa tudi manj prahu in hrupa. Poudarjali so, da so se med ogledom počutili povsem varne, da pa so bili

ves čas pod vtisom, da so utesnjeni in globoko pod zemeljsko površino.

In kaj so študentje izvedeli med pogovorom s predstavniki kadrovske-socialne službe? Organiziranost podjetja, značilnosti tehnologije in delovne sile v podjetju sta jima predstavila mag. Marjan Hudej, pomočnik tehničnega direktorja za proizvodnjo, in Franc Novak, vodja kadrovske-socialne službe.

Dušan Zapušek, socialni delavec, ki je bil organizator obiska, jim je predstavil vodenje, sprejemanje odločitev, participacijo zaposlenih in industrijska razmerja ter timsko delo, nadalje delo socialne službe, vlogo, položaj in naloge socialnega dela v podjetju ter njegov prispevek k uresničevanju ciljev podjetja, značilne probleme pri pridobivanju, motiviranju in razvoju kadrov, kakovost delovnega življenja v podjetju, odnose podjetja z družbenim okoljem, ob koncu pa še naloge in specifične težave, s katerimi se socialni delavci ukvarjajo pri vsem tem ter pri reševanju osebnih in družinskih problemov zaposlenih.

Aca Poles, strokovna sodelavka za izobraževanje, je predstavila službo za organizacijo, nagrajevanje, izobraževanje in informiranje, reševanje konfliktov, ki nastajajo pri delu, ter posebej poudarila vsebino in pomen projekta razvoja kadrov. Pri pogovoru z gosti pa so sodelovali še psihologa Milena Ahtik in Janko Mijoč, socialna delavka Janja Juvan ter predsednik sindikata SPESS in direktor HTZ Franc Druks in predsednik aktiva invalidov Drago Kremžar.

Po izčrpnih in odličnih predstavitvi omenjenih tem, ki so jih ob prošnji za obisk predlagali obiskovalci, jih je v pogovoru zanimalo še sodelovanje sindikata in socialne službe, ugodnosti, ki jih delavcem nudi podjetje ter invalidska problematika. Slednje je podrobno, s poudarkom na usposabljanju in zaposlovanju invalidov, predstavil Franc Druks.

Diana Janežič

Pestra izbira malic, urejeni prostori

Komisija za prehrano deluje dve leti in pol

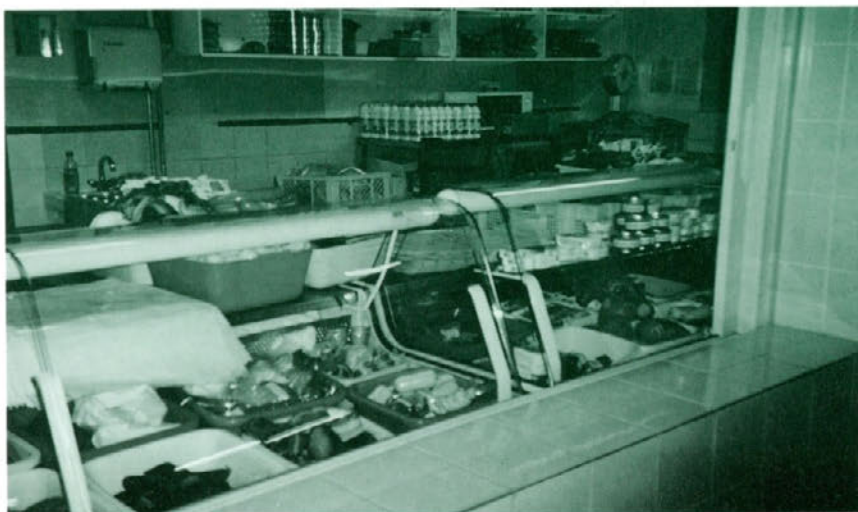
Konec novembra 1996 je bila pri sindikatu imenovana komisija za prehrano, saj so se kopičile pripombe delavcev glede slabe kakovosti in premajhne izbire prehrabnih izdelkov za malice, neurejenosti, tudi nečistosti delilnih mest in nasploh prostorov, v katerih se pripravlja hrana, neprimernih prostorov za delitev malic za domov, neurejenih normativov, cene bloka za malico in vrednosti dobljenega...

Pripomb je bilo še in še, tudi zato, ker naj bi bila po mnenju mnogih ljudi prehrana področje, na katerega se pač spozna vsak - saj vsakdo jé. Ker pa imamo ljudje različne okuse, potrebe in navade glede hrane in prehranjevanja, je želja veliko in je prav vsem težko ustreči. Zato je komisija za prehrano že na prvem sestanku skušala čim bolj objektivno oceniti, kaj je v zvezi z malico res narobe in čemu se bodo morali malo prilagoditi tudi tisti, ki malico jedo, kaj se da postoriti in izboljšati takoj, kaj pa morda terja večje posege in sega izven meja podjetja.

V podjetju Gost, ki skrbi tudi za naše malice, je komisija za prehrano naletela na razumevanje in pripravljenost za sodelovanje. Tako so se postopno začele stvari spreminjati na bolje. Prebelili so kuhinje, delilne prostore in jedilnice in v vseh teh prostorih prepovedali kajenje. Uredili so dodaten prostor za delitev malic za domov izven podjetja, in sicer na Kidričevi cesti. Primerno so oblekli delilke malic, dodali precej prehrabnih izdelkov in s spremembo dobaviteljev poskrbeli za kakovostnejše izdelke. Obogatena je bila ponudba mesnih izdelkov, dodanih več mlečnih izdelkov, sezonska zelenjava kot dodatek malici in kot samostojni obrok sadje. Na vseh delilnih mestih so bili na vidno mesto izobešeni normativi, ki jih sproti ažurirajo. Zamenjali so papir, v katerega zavijajo malico in spremenili embalažo zajtrka.

Zadnje spremembe so se zgodile v letošnjem aprilu in še niso povsem zaključene. Nameščajo namreč hladilne vitrine in tako bodo sedaj vsa živila ves čas, tudi med razdeljevanjem, v hladilnikih. Zaradi tega je boljša tudi preglednost pri izbiranju malice. Ob vseh spremembah je treba poudariti tudi, da so pregledi sanitarne inšpekcije potrdili, da so prostori primerni in čisti in hrana pravilno hranjena.

Je torej sploh še kaj, kar se da izboljšati?

Še. Na zadnjem sestanku komisije za prehrano pri direktorju Gosta Martinu Steinerju, sodeloval pa je tudi poslovodja kuhinje Milan Hoheger, so člani komisije ocenili in pohvalili vse doseženo ter poudarili, da so spremembe na bolje res očitne. Še vedno pa šepata kakovost kruha in mesnih izdelkov posameznih dobaviteljev. Opozorili so tudi na nečistočo jedilnice v Novih Prelogah in sanitarij, vendar za to ne skrbijo Gostovi delavci, temveč čistilni servis, ki čisti vse prostore v podjetju.

Martin Steiner je z zadovoljstvom sprejel pohvalne in kritične besede in dejal, da bodo še zaostri izbor dobaviteljev posameznih izdelkov ter se usmerili izključno v nabavo izdelkov pri grosistih. Pri teh bodo tudi lažje dosegli ugodnejše cene, za kar si kot veliki kupci stalno bolj ali manj uspešno prizadevajo. Poudaril je, da je tudi po njihovem mnenju kakovost malice res boljša v primerjavi s preteklimi leti, da so v Gostu veseli vsake pohvale, kritične pripombe pa vedno preučijo in skušajo stvari popraviti. Za izboljšanje vsega, kar je v njihovi moči, se bodo trudili tudi vnaprej.

Diana Janežič

Poslovanje elektroenergetskega sistema

Poslovanje - negativno

Elektrogospodarska podjetja so poslovno leto 1998 sklenila s 17,9 milijarde tolarjev izgube. Poglavitni razlog za negativne poslovne rezultate je še vedno neustrezno razmerje med dejanskimi stroški in priznano ceno. Zaskrbljujoča je tudi dolgoročna zadolženost sistema, saj je bila konec lanskega leta 142 milijard tolarjev, kratkoročna zadolženost pa je dosegla 20,6 milijona tolarjev. Podatke o poslovanju sistema povzemamo po aprilski številki Našega stika, glasila Eles.

Lani smo v Sloveniji pridobili 11 milijard 956,4 milijona kilovatnih ur električne energije, kar je 14,7 odstotka več kot leto prej. Pri tem gre tako povečanje predvsem na račun preusmeritve hrvaškega deleža energije iz NEK v slovenski elektroenergetski sistem. Hidroelektrarne so pridobile 26,3 odstotka električne energije, termoelektrarne in NEK 66 odstotkov, male hidroelektrarne in drugi proizvodni objekti izven sistema pa 1,7 odstotka električne energije.

Neto poraba električne energije je lani dosegla 9 milijard 840,3 milijona kilovatnih ur, kar je 2,4 odstotka več kot leto poprej, pri čemer je bil odjem neposrednih odjemalcev milijardo 987,6 milijona kilovatnih ur, odjem distribucije pa 7 milijard 852,6 milijona kilovatnih ur.

Takšna je bila v letu 1998 proizvodna slika slovenskega elektrogospodarstva, pomembnejša od te pa je **finančna stran**. Elektrogospodarstvo je za prevzeto električno energijo lani izstavilo 121 milijard tolarjev računov, od tega jih je v predvidenih rokih bilo plačanih za dobrih 111 milijard tolarjev ali 92 odstotkov. Končni poslovni rezultat kaže, da je večina elektroenergetskih podjetij (razen Dravskih elektrarn Maribor, TE Brestanica in Eles) leto

končala z izgubo. Poglavitni razlog za negativne poslovne rezultate, ko že rečeno, ostaja neustrezno razmerje med dejanskimi stroški in priznano ceno.

Tarifne postavke za prodajo električne energije so se s 1. januarjem lani sicer povečale za 8 odstotkov, vendar pa je dejanska podražitev zaradi popustov za posamezne velike porabnike znašala le 5 odstotkov ali povedano drugače: učinek podražitve električne energije je namesto načrtovanih 8,6 milijarde tolarjev prihodka zaradi popustov prinesel le 5,4 milijarde tolarjev.

V **odhodkih** elektroenergetskega sistema predstavljajo največje deleže amortizacija z revalorizacijo (29,5%), energetska goriva (22,6%), stroški storitev (13,8%), stroški dela (12,5%) ter stroški vzdrževanja in materiala (6%).

Državni sekretar za energetiko **mag. Alojz Kovše** je v komentarju poslovnih rezultatov poudaril, da se ministrstvo zaveda težavnega gospodarskega položaja elektrogospodarstva in intenzivno pripravlja gradivo za sanacijo slovenskega elektroenergetskega sistema, pri čemer je v ospredju reševanje velike zadolženosti, saj podjetja tega vprašanja ne bodo mogla rešiti sama. Sicer pa naj bi po mnenju Kovšeta poslovanje elektrogospodarstva vsebovalo tudi nekaj pozitivnih kazalcev; tako se število zaposlenih postopoma približuje zahtevanim številkam, uspešni so bili pri zmanjševanju stroškov poslovanja.

Kovše je še dejal, da je za energetske **investicije** letos namenjenih 53 milijard tolarjev za povečanje proizvodnih zmogljivosti, vlada pa je odobrila tudi 2,7 milijarde tolarjev za investicije v prenosno omrežje. Veliko dela pa čaka ministrstvo letos tudi glede reševanja statusa jedrske elektrarne Krško.

Je združitev rešitev?

Reorganizacija sistema elektro gospodarstva in premogovništva

V elektroenergetskem sistemu se je v zadnjih letih nakopičilo veliko problemov, ki kličejo po načrtnem, sistemskem reševanju, poleg tega pa ta sektor čaka veliko dela pri prilagajanju zahtevam pri vključevanju Slovenije v EU. Kot smo lahko prebrali v aprilski številki Našega stika, glasila Elektro gospodarstva, in 8. številki Profita, poslovnega štirinajstdnevnik, naj bi bila delna rešitev številnih zagat elektro gospodarstva njegova reorganizacija.

Ministrstvo za gospodarske dejavnosti je namreč vladi predlagalo novo organizacijo elektroenergetskega sistema, in sicer v dve družbi: **javni holding za proizvodnjo električne energije Elektro gospodarstvo Slovenije d.d.**, kjer bi bile združene slovenske elektrarne (Dravske elektrarne Maribor, Nuklearna elektrarna Krško, Elektrarna Brestanica, Soške elektrarne, Termoelektrarna Šoštanj, Termoelektrarna Trbovlje, Savske elektrarne in Termoelektrarna toplotna Ljubljana), Premogovnik Velenje in Rudnik Trbovlje-Hrastnik, ter **koncern za prenos in distribucijo električne energije Elektro Slovenija, d.d.**, kjer bi združili Eles in distributerje Elektro Celje, Elektro Gorenjska, Elektro Maribor in Elektro Primorska ter EGS Razvojni inženiring Maribor.

Predlagano statusno preoblikovanje in s tem tudi kapitalska konsolidacija naj bi zagotovila pravno-statusno, organizacijsko in funkcijsko boljše delovanje elektro gospodarstva, kar bo še zlasti po-

membno v prilagajanju zahtevam odprtega trga z vstopom Slovenije v EU. Pri tem gospodarsko ministrstvo poudarja, da zaradi naravnih danosti različni deli sistema proizvajajo energijo na različnih stroškovnih ravneh, kar bo bistveno določalo konkurenčno sposobnost posameznih družb in potencialne donose domačih in tujih vlagateljev.

Reorganizacija v obliki koncentracije kapitala in s tem upravljaljskih funkcij je tudi nujen pogoj za učinkovit proces privatizacije državnega premoženja. Osnovni in skupni problem podjetij elektroenergetskega sistema je nedorečena organiziranost, ki bistveno odstopa od prakse v državah EU, zlasti je premajhna vloga in odgovornost poslovojestev podjetij. Tako se naravni monopol spreminja v državni in hkrati izloča nadzorno funkcijo države, ki je nujna za zaščito uporabnikov električne energije, menijo v gospodarskem ministertvu.

Nov energetska zakon

Odbor državnega zbora za gospodarstvo je aprila začel razpravo o energetska zakonu. Vlada kot predlagateljica zakona naj bi upoštevala številne pripombe, ki so jih na predlog zakona posredovali v posameznih delih energetska gospodarstva ter v združenjih proizvajalcev in porabnikov posameznih vrst energije.

Temeljni cilj zakona je zagotoviti varno in zanesljivo oskrbo z energijo in njeno učinkovito rabo. Zakon naj bi uravnotežil odnose med ponudniki posameznih vrst energije na trgu in porabniki. Proizvajalci in ponudniki energije naj bi se čim bolj prilagajali potrebam odjemalcev, ti pa naj bi se prilagajali določenim fizičnim in drugim obratovalnim zmožnostim energetska sistemov, iz katerih dobavljajo energijo.

Z energetska zakonom želi država vpeljati odprtost trga in konkurence pri proizvod-

ni, oskrbi in porabi energije. Te obveznosti izhajajo iz predvidenega članstva Slovenije v Evropski uniji in iz drugih listin, ki jih je naša država že sprejela in ratificirala ter zagotavljajo mednarodno primerljivost Slovenije na energetska področju.

Pomembno izhodišče energetska zakona je, da naj se v dejavnost energetike omogoči dotok zasebnega kapitala. Zakon določa tudi licence, energetska dovoljenja, pravila trgovanja z energijo in vlaganja v energetiko.

V odboru državnega zbora za gospodarstvo so menili, da je predlagano besedilo energetska zakona spričo velikega števila podzakonskih aktov dokaj nepregledno. Menili so tudi, da bo moral zakon še bolj opredeliti narodno-gospodarski interes države ter da trgovanje z elektriko ne bi smelo pretirano neugodno vplivati na njene cene.

/Naš stik/

Harmonizacija slovenske energetske zakonodaje z zakonodajo EU /nadaljevanje iz prejšnje številke Rudarja/

Pravila odprtega trga

Londonski ERM Energy je v letu 1998 opravil temeljito analizo slovenske energetske zakonodaje. Analiza je vključevala vse obstoječe akte Slovenije, vključno z regulativami o energetske industriji, zakon o okoljevarstvu, zakon o rudarstvu, zakon o cenah in javnih naročilih ter novi zakon o energetskem gospodarstvu. Primerjava zakonov Slovenije z relevantnimi energetskimi smernicami, z Belo knjigo o energetske politiki in Agendo 2000 je pokazala na zaostanke slovenske energetske zakonodaje do okvirnih smernic EU.

Na področju energetike je potrebno predvsem koncipirati in sprejeti naslednje zakone in njihove podzakonske akte:

- zakon o zagotavljanju prostega tranzita, enotna pravila za interni trg električne energije in plina, ustanavljanje organa za regulacijo cen, za podeljevanje koncesij za raziskovanje ter izkoriščanje mineralnih surovin, premogov, ogljikovodikov, nemetalov...
- zakon o rudarstvu,
- zakon o obveznih zalogah energentov,
- zakone, ki bodo regulirali postopke za izkoriščanje skladišč energentov, transparentnost cen za elektriko in plin, strukturo cene energentov, delovanje generatorjev toplote in proizvodnje tople vode...

Priporočilo ERM Energy je, da za področje energetike v Sloveniji čim prej sprejmemo krovni energetski zakon, ki mora podrobno opredeliti naslednja področja: elektriko, naravni plin, nafto in derivate, regulatorne inštitucije, cene energentov, obligacije javnih storitev, učinkovitost rabe energije, stečaje energetskih družb, sporazum o tranzitu energentov ter naštetih potrebne podzakonske akte.

Spisek odprtih vprašanj zakonodajne narave ter opozorilo Komisije EU, da ni dovolj samo sprejeti zakonski okvir regulative EU, temveč ga tudi izvajati, predstavlja za slovensko vlado ter ministrstva zelo zahtevno nalogo.

Ali je EU lahko priložnost tudi za slovensko premogovništvo?

Slovensko elektrogospodarstvo bo v letu 1999 iz premoga pridobilo 3.895 GWh električne energije. 2.900 GWh električne energije bo proizvedenih iz lignita v TE Šoštanj, 603 GWh bo proizvedla TE Trbovlje iz rjavega premoga premogovnikov Trbovlje-Hrastnik, 382 GWh pa bo proizvedenih v TE Ljubljana iz uvoženega premoga ter iz premoga premogovnikov Trbovlje-Hrastnik.

V strukturi celotne proizvodnje električne energije v Sloveniji (12.176 GWh) bo delež iz termoelektrarn znašal 32%. Delež ter-

mo-električne energije se bo v letu 1999 glede na leto 1998 zmanjšal za 4% predvsem zaradi obsežnih in več mesecev trajajočih remontov na bloku 5 v TEŠ ter v TE Trbovlje.

Slovenija razpolaga le z nahajališči rjavega premoga in lignita. Odkopne zaloge v premogovnikih Trbovlje-Hrastnik so 24 milijonov ton rjavega premoga in 18 mio ton rjavega kotlovnega premoga, zaloge lignita v Velenju pa so 177 milijonov ton (brez zaloga na območju Jame Šoštanj). Ekološko domači premogi niso prijazni, ker vsebujejo veliko žvepla in pepela.

Rjavi premog (lani 830.000 ton) in lignit (lani 4,062 mio ton) v Sloveniji pridobivamo z jamskim načinom odkopavanja. Z ekonomskega stališča pomeni takšen način zelo zahtevno oviro v primerjavi z uvoženim črnim premogom, ki ga v glavnem pridobijo na površinskih kopih.

Poslovanje celotnega elektroenergetskega in premogovniškega gospodarstva Slovenije poteka na osnovi letnih pogodb med poslovnimi partnerji. Država je 100 odstotni regulator poslovnih dogodkov v podjetjih, saj vsako leto znova podjetjem postavlja izhodišča za sestavo letnih planov, npr.: ceno energetskega goriva, uvoz energije, višino plač zaposlenih, velikost stroškov materiala ter storitev, način obračuna amortizacije, velikost proizvodnje, zadolženost, itd. Država imenuje tudi direktorje elektroenergetskih in premogovniških podjetij.

Osnovne določbe iz predpisov in navodil EU, ki se nanašajo na premogovnike.

Država lahko pod določenimi pogoji odobri premogovniku pomoč. To je vsak neposreden ali posreden ukrep ali podpora s strani oblasti, povezan s proizvodnjo, marketingom ali zunanjo trgovino, ki četudi ne bremeni državnega proračuna, daje ekonomsko prednost premogovnikom tako, da zmanjšuje stroške premogovnika.

To so tudi nakazila, ki so neposredno ali posredno v korist premogovnika, za stvari, ki se tolmačijo kot državne intervencije, ter

Podjetja Slovenskega elektrogospodarstva, posebej še premogovništva se nahajajo pred izjemno zahtevno nalogo prilagajanja na liberalizacijo trga električne energije, ko bo Slovenija priključena Evropski Uniji. Dosledno upoštevanje direktiv, ki jih narekujejo Zelena in Bela knjiga o energetske politiki, bo v Sloveniji povzročilo povečanje brezposelnosti, kot tudi zapiranje mnogih podjetij, ki danes obratujejo s pomočjo državnih ali drugih subvencij. Če bo država, skladno z zahtevami EU, odstopila od vloge regulatorja energetskega sektorja, bo le-tega potrebno drugače organizirati in ga ustrezno kapitalizirati.

tudi podarjena pomoč s strani javnih ali zasebnih teles, ki so s strani države pooblaščenca za upravljanje s takšnimi pomočmi.

Omenjeni predpis zahteva izvajanje točno določenih postopkov za odobritev konkretne pomoči, način ocenjevanja zahtevkov, predpisuje roke in način poročanja o izvedbi programov pomoči. Obvezuje premogovnike v skupnosti, da obveščajo komisijo o pogodbah in aneksih k obstoječim pogodbam, ki se nanašajo na dobavo premoga elektrarnam na premog v skupnosti.

Veljavnost navedenega predpisa ugasne 23. julija 2002 in do takrat naj bi bili končani vsi programi v zvezi z državnimi pomočmi. Po tem datumu je predvidena le pomoč za zniževanje obsega proizvodnje, pa še ta bo odobrena le, če bo upravičena z vidika izjemnih socialnih in regionalnih razmer.

Pogajalska izhodišča Slovenije za dejavnost premogovništva

Podaljšanje roka za zapiranje premogovnikov Zagorje, Senovo, Kanižarica je teoretično možno do poteka predpisa, 23. julija 2002.

V primeru neizgradnje TE-3 je potrebno sprejeti projekt revitalizacije TE-2 vsaj za 10-letno obratovanje, pripraviti program vključitve premogovnikov Trbovlje-Hrastnik (ali samo enega od njiju) v koncept enotnega energetskega trga EU in preveriti, ali bo mogoče obratovanje premogovnika skladno z zahtevami enotnega trga EU.

Čim prej, vendar pred 23. julijem 2002, je treba pripraviti in sprejeti Zakon o zapiranju RTH. Po izteku tega datuma je treba zahtevati ter zagovarjati utemeljenost izvajanja Zakona ob vsakoletnem izrednem pridobivanju avtorizacije za pomoč oz. zahtevati vsaj 10-letno prehodno obdobje za uspešno izvedbo programa zapiranja.

Izdelati je treba projekt oz. program vključitve Premogovnika Velenje v koncept enotnega energetskega trga EU ter

preveriti, ali bo mogoče obratovanje Premogovnika skladno z zahtevami enotnega trga EU tudi po 23. juliju 2002.

Za veljavnost predpisa št. 3639/93 je treba doseči prehodno obdobje vsaj do leta 2005, do tega časa pa skozi izvajanje doma dogovorjene energetske politike omogočiti premogovnikom pripravo na ukinitve subvencij oz. na enotni evropski trg.

Mesto in vloga Premogovnika Velenje v Evropski Uniji

V Premogovniku Velenje smo odločeni naše delovanje v prihodnjih letih usmerjati tako, da liberalizacija energetskega trga podjetju ne bi prizadejala prevelikih poslovnih težav. Pri tem se zavedamo, da bo zelo pomembno predvsem, kako dolgo bo predhodno obdobje, kakšni bodo pogoji za poslovanje podjetja do takrat, ko bo pravila svobodnega trga potrebno upoštevati tudi v Sloveniji.

V pripravah na vstop Slovenije v Evropsko unijo bo poslovanje v Premogovniku Velenje potekalo skladno z opredeljenimi strateškimi cilji podjetja.

Podjetja Slovenskega elektrogospodarstva, posebej še premogovništva se nahajajo pred izjemno zahtevno nalogo prilagajanja na liberalizacijo trga električne energije, ko bo Slovenija priključena Evropski Uniji. Dosledno upoštevanje direktiv, ki jih narekujejo Zelena in Bela knjiga o energetske politiki, bo v Sloveniji povzročilo povečanje brezposelnosti, kot tudi zapiranje mnogih podjetij, ki danes obratujejo s pomočjo državnih ali drugih subvencij. Če bo država, skladno z zahtevami EU, odstopila od vloge regulatorja energetskega sektorja, bo le-tega potrebno drugače organizirati in ga ustrezno kapitalizirati.

Prav tako bo treba doseči kvalitetno prehodno obdobje za prehod na liberalizacijo trga z energijo za tista podjetja, ki se v kratkem, nekajletnem obdobju ne morejo v celoti ustrezno prestrukturirati. V pogajalsko skupino Ministrstva za gospodarske dejavnosti bo treba vključiti tudi strokovnjake iz prakse, saj le-ti prav gotovo

zelo dobro poznajo problematiko ter tudi interese podjetij, ki se bodo morala prilagajati drugačnim pogojem poslovanja.

Na EU pa se bodo morale pripraviti tudi šole. Z novimi, sodobnejšimi učnimi načrti, pa tudi z manj togo organiziranostjo šolskega sistema, bomo podjetjem pomagali, da bodo v Evropski skupnosti lažje ter čimbolj uspešno poslovala.

dr. Franc Žerdin

Varno na pot in varno domov

Spoštujmo gore - in sebe

Vzrokov, ki nas vodijo v gore, je nešteto. Mika nas lepota čiste, neokrnjene narave, spokojnost gorskih trat, čudovito gorsko cvetje, vabi nas piš vetra in zavijanje viharja, privlačita nas mir in tišina, vodita potreba po sprostitvi in želja po oddihu. Človeku se zahoče samote.

Ni mogoče naštetih vseh nagibov, ki nas usmerjajo v gorski svet. Le če bomo hodili z odprtimi očmi, če bomo pozorni in zelo prizadevni, bomo znali sprejemati tudi besedno in pisno izročilo. To je spretnost, ki ni dana sama po sebi in vnaprej, ki pa brez živega dogajanja ostaja hroma, obsojena na pozabo, še preden je porojena.

Odkar ljudje hodimo v gore, se nenehno sprašujemo, kako bi se izognili nevarnostim, ki so prisotne. Vsak dan se pogovarjamo o nesrečah na cestah. Nikomur pa ne pride na misel, da bi v usodo vdan govoril o krutih avtomobilih tako, kot ob nesrečah v gorah govorimo o krutih in brezsrčnih gorah. Pogovor o nesrečah ni nikakršno obsojanje in sramotenje.

Želim le povedati, da krutih gora ni, kot tudi ni krutih oprimkov, ampak je le naše neznanje. Boleča in popolnoma nesmiselna nesreča bi morala imeti nek pomen vsaj takrat, ko se ravnamo po tem, kar nas uči ponesrečeni in njegov primer. Napačno bi ravnali, če bi se spričo značaja objektivnih nevarnosti preprosto vdali v usodo češ, da tu ni kaj storiti. Vendar znanost napreduje, izkušnje se nabirajo. Marsikaj, kar nam je pred kratkim bilo še skrito, se nam počasi razodeva kot naravna zakonitost. Najhujši delež v beru nesreč gre na rovaš osebnih, subjektivnih nevarnosti; slabe opreme, neustrezne telesne zmogljivosti, nepozna-

vanja razmer, podcenjevanja nevarnosti, precenjevanja lastnega znanja, kaj pogosto pa splošne ter popolne nevednosti. Tega je toliko več, kolikor slabše smo planinci pripravljene na srečanje z gorami, kolikor manj vemo o gibanju v gorah in o nevarnih silah. Nevarnost je doma povsod, kjer hodimo, razlika je v tem, kako smo pripravljene na preizkušnje, ki nas čakajo na poteh po gorah. Praksa že dokazuje, zato nam ne sme nikoli biti žal truda, ki ga vložimo v samopoučevanje in opozarjanje. Lastna doživetja in pomenki s tovariši, s katerimi izmenjujemo izkušnje, naj bodo naša najboljša šola. Če imamo radi gore, so posredovanje znanja, izkušenj in izročil neločljivi deli naše hoje po gorah in nepisan zakon. Zato bomo vedno, preden se bomo odločili za cilj, upoštevali:

- težavnost, zahtevnost ture v pristopu in sestopu,
- čas, ki ga potrebujemo, da dosežemo cilj, da se, če bi tako zahtevale razmere, varno in srečno umaknemo,
- znanje in opremo, ki ju potrebujemo za pot.

Obleka, obutev in oprema naj ne bodo za to, da bi se s tem razkazovali in postavljali pred drugimi. Potrebujemo jih za to, da se zavarujemo. Marsikomu se zdi smešno, ko po naših gorah srečujemo ljudi, predvsem tujce s čeladami na glavi in plezalnimi pasom. Na jeklenicah pa se varujejo s samovarovalnimi kompleti. Naj nam to ne bo smešno. Padec kamna na čelado, zdrav varovanega s samovarovanjem je nekaj povsem drugega, kot če bi se to zgodilo brez čelade in brez samovarovanja.

Počasi, pa vendarle začnemo spoštovati samega sebe, začnemo spoštovati nevarnost. Neprijetne izkušnje, zakonska določila nas bodo postopoma le prepričala o uporabi zaščitnih in varovalnih sredstev pri našem udeleževanju v gorah. Velike vloge izkušenj pa ne moremo nikoli zadosti poudariti. Nesreče v gorah so razmeroma redke med organiziranimi planinci in na organiziranih ter strokovno vodenih izletih. Največ žrtev je med začetniki in trmoglavci, ki ne znajo ali pa nočejo prisluhniti nasvetu ali opozorilu.

Vedeti moramo, da se izlet ne poraja na gori. Od želja do uresničitve je določena pot, potrebno je postoriti marsikaj, preden smemo pričakovati, da lahko gremo na pot z mirno vestjo, da smo storili vse, kar je potrebno za srečen potek izleta in srečen povratek. Vse to za vašo varnost in naše zadovoljstvo.

Tone Žižmond

Hodim, hodiš, hodimo, hodite

Tudi pravilne hoje se je treba naučiti (1. del)

Osnova našega gibanja v gorah je hoja, ta nam predstavlja najpomembnejšo, najcenejšo in tudi najbolj dostopno vajo. Pri hoji sodeluje štiriinpetdeset večjih ali manjših mišic. Hoja kaže naše razpoloženje, značaj, telesno pripravljenost in omiko. Hoja utrjuje mišice, sklepe, dihala, srce, ožilje, pospešuje prebavo in nas telesno in duševno sprosti, vodi nas do lepote neokrnjene narave.

Po ravnem naj bo hoja lahkotna, lepa in enakomerna, brez odvečnih gibov. Stopamo po vsem podplatu. Najprej se opremo na peto, nato stopalo nekako povaljamo od pet do prstov ter se lahkotno odrinemo s prsti. Korak naj bo primerno naravn in nikakor ne predolg.

Hoja **po planinskih poteh** in brezpotju je pestrejša. Pri vzpenjanju naj koraki ne bodo predolgi, ker se s skrčenimi nogami težje dvigujemo. Sestop je napornejši in ga je navadno največ na koncu izleta. Sestopa se na cela stopala, noge so v vseh sklepih prožne, sunke korakov lovimo z boki, zgornji del telesa je rahlo upognjen, da deluje kot vzmet.

Po gozdnatih poteh je hoja zelo prijetna. Nevarna pa so strma, gladka in z listjem nastlana pobočja, po njih je zelo nevarno ubirati bližnjice. Pazljivo hodimo po poteh, nastlanih z listjem, saj pokrijejo kamne in korenine. Tam, kjer so zmerno strma travnata pobočja, se vzpenjamo v ključih, zelo položne in zelo strme predele pa premagujemo tudi naravnost. Pri tem upiramo sprednje robove rahlo nazven obrnjenih čevljev v pobočje, za stopinje vedno uporabljamo naravne vdolbine.

Nadelane in **označene poti** so označene z markacijami. Vsa nevarna in izpostavljena mesta so opremljena s klini, za oprimke čez taka nevarna mesta so navadno nape-te jeklenice, postavljene lesene ograje, mostiči ali lestve. Vsa ta varovala so izpostavljena izjemnim pogojem in jim ne smemo vedno že vnaprej zaupati. Preden jih uporabimo, jih skrbno pregledamo in preizkusimo s previdnim prijemom, s tem se prepričamo, če klini trdo sede, če je jeklenica primerno napeta in da ni razcefrana.

Tam, kjer je pot zavarovana z jeklenico in klini, bodimo vedno previdni, a nikakor boječi. Ker se jeklenice oprijema več rok, prihaja do zoprnih sunkov in nihanja. Na to se je treba navaditi, ne smemo pa pozabiti, da so to le pripomočki za vzdrževanje ravnotežja, na njih se ne guga in obeša, ker bi s tem bili ogroženi tudi drugi. Če se nam

jeklenica zdi sumljiva, naj se prvi v skupini previdno vzpne ob njej do njenega zgornjega konca in se prepriča, če je dobro pritrjena. Sestopajoči in šibkejši ima na vseh ozkih prehodih in zavarovanih mestih prednost. *Prihodnjič: Hoja in razgledi*

Tone Žižmond

V soboto, 24. aprila, je v Škalah potekal 20. jubilejni odbojkerski turnir za ženske in moške ekipe. Organizator je bil Herman Arlič v okviru športnega društva Škale s sponzorji, med katerimi je bil tudi sindikat Premogovnika Velenje. Iz našega podjetja sta se turnirja udeležili ženska in moška odbojkerska ekipa. Na turnirju pa so sodelovale še ženske ekipe Yes, TEŠ in Škale ter moške ekipe Gorenja, TEŠ in Škal.

Na igrišču je bilo ves čas tekmovalno vzdušje, med gledalci pa športno navijanje. Prvo mesto za ženske si je zaslužno priigrala ekipa Premogovnika Velenje, moška ekipa našega podjetja pa je po porazu v finalu zasedla 2. mesto. V Škalah smo preživeli lepo športno popoldne in se ob zaključku veselili dobrih rezultatov naših dveh ekip. Organizacija turnirja je bila dobra, sodelovanje prijetno in športno, zato si želimo, da bi s tradicijo tovrstnih turnirjev še nadaljevali.

Ida Kumer

"En - dva - tri, en - dva - tri, obraaat!" je bilo med drugim slišati osem ponedeljkov v aprilu in maju zapored v sindikalni dvorani. Plesni tečaj, ki ga je na željo mnogih zaposlenih pripravil odbor za kulturo, je obiskovalo 15 parov. Ali so iz njih nastali tudi pravi plesni pari in kako jim gredo valček, ča-ča-ča, foxtrot in drugi plesi od nog, pa bo treba preveriti na kakšnem "tapravem" plesu.

Popotovanje po Keniji

Vzhodnoafriški biser

Prostrane savane, polne divjih živali, peščene plaže indijskega oceana, gorovja, ki segajo več kot 5000 m visoko, samotne peščene in kamnite puščave ter čudovita jezera - pristali smo v Keniji, deželi raznolikih ljudstev, katera živijo v sožitju z naravo, ki neusmiljeno narekuje oster tempo življenja. Večina turistov pride sem na safari ali pa počitnikovat na peščene obale...

Nairobi

Nairobi velja danes za eno mlajših svetovnih glavnih mest. S svojim geografskim položajem, le 140 km južno od ekvatorja in z nadmorsko višino 1675 m, uživa eno najboljših klim na svetu.

Kot ekonomsko in politično središče Kenije združuje tako regionalne kot tudi mednarodne vplive in dogajanja. Zamotana mešanica evropskih, afriških ter azijskih vplivov napravi Nairobi mesto, ki lahko turistu ogromno ponudi. Center mesta, prevladujoč z visokimi stavbami, med katerimi se skrivajo zelene površine, je čez dan prenatrpan z ljudmi in prometom. Ampak celo v vzhodnoafriškem največjem mestu lahko vidimo žirafe, kako se hranijo s trnastim grmovjem za zaveso glavnega industrijskega območja.

Najbolj priljubljene točke za obiskovalce, kot so majhne trgovine z izdelki domačih obrtnikov-curio shops, restavracije, umetnostne galerije, muzeji in čudovite zgodovinske stavbe kar tekmujejo med sabo za pozornost turistov. Ena bolj znanih restavracij v mestu, ki se imenuje Carnivora, vsak večer privabi ogromno turistov, željnih okusiti različne vrste mesa afriških divjih živali, kot so zebra, antilopa, žirafa, krokodil in še mnoge druge. Tukaj vegetarijanci ostanejo lačni.

Mini avtobusi, poznani kot **matatuji** in takšiji predstavljajo poceni transport po mestu in njegovi bližnji okolici. Impresivni Kenyatta Conference Centre, ki lahko sprejme 4000 delegatov, redno gosti mednarodne konference. Z javno dostopne terase v 28. nadstropju lahko v jasnem vremenu vidimo zasnežene vrhove Mount Kenye in Kilimanjara.

Naselja, kot so Karen in Langata zahodno od Nairobi, s svojimi bogatimi hišami predstavljajo pravo nasprotje revnim predelom na vzhodnem delu mesta. Znamenita hiša Karen Blixen v naselju Karen je bila središče dogajanja v filmu *Out of Africa*. Danes prenovljena in spremenjena v muzej s čudovitimi vrtovi s pogledom na

Ngong Hills predstavlja popularno atrakcijo za turiste. Samo 8 km južno od prestolnice se nahaja Nairobi National Park, ki zavzema 120 km savane in je dom različnih vrst divjih živali, kot so levi, leopardi, gepardi, povodni konji, črni nosorogi, zebre in številne vrste antilop.

Mount Kenya, Masai mara, Amboseli, Tsavo...

To so imena največjih in najznamenitejših zavarovanih območij bodisi kot nacionalni parki ali rezervati, kjer smo lahko pričrta vsej lepoti narave v njeni majhnosti in veličini. Bujno rastlinstvo ter številne živali bijejo neusmiljen boj za preživetje in s tem narekujejo ritem življenja vzhodnoafriških savan in gora. Številne turistične agencije v Nairobi organizirajo razburljive večdnevne safarije, kjer ti pokažejo in ponudijo več, za več denarja.

Ozemlje Masai Mare je bilo v kolonialnem obdobju eno najznamenitejših vzhodnoafriških lovišč in so ga leta 1961 še pod britansko upravo razglasili za živalski rezervat. Malo kasneje so nekoliko skrženo ozemlje dodatno zavarovali kot narodni park in nazadnje so v letu 1977 ozemlje, ki je tedaj merilo 1.810 km², skrčili na sedanji obseg kot naravni rezervat s popolno prepovedjo lova. Masajem, ki že stoletja živijo na tem ozemlju, so seveda dovolili, da ostanejo.

Narodna parka Amboseli in Tsavo sta preživljala podobno usodo. Kot velikanska lovska rezervata sta bila raj za kolonialne pustolovce in avanturiste, med katerimi je bila cenjena zlasti slonovina tukajšnjih slonov. Šele po osamosvojitvi Kenije leta 1963 je vlada dojela hudo ogroženost naravne dediščine ter si začela prizadevati za njeno varovanje. Pogorje Mount Kenye je znano predvsem kot rekreacijsko-športno področje, čeprav sem prihaja mnogo geologov ter botanikov, katere navdušujeta izredno raznolika pokrajina in bogato rastlinstvo, obenem pa ostaja priljubljen cilj mnogih hribolazcev z vsega sveta, najvišji vrhovi pa večni izziv za izkušene alpiniste.

Jezera velike vdorne doline

V centralno kenijski vdorni dolini se nahaja pet jezer. Svetovno znani kot paradiž za opazovalce ptic sta jezera **Nakuru** in **Bogoria**, ki nudita domovanje približno štirim milijonom flamingom in sta obenem zavarovani kot nacionalni park. Za razliko od

ostalih treh jezer imata alkalno vodo že nekoliko roza obarvano zaradi številnih flamingov, ki tu domujejo.

Jezero **Naivasha**, ki se nahaja severozahodno od Nairobijskega jezera se ponaša kot najvišje ležeče in obenem kot najlepše izmed vseh jezer. Ostaja izredno popularna izletna točka tako za turiste kot tudi za domačine, ki med vikendom pobegnejo sem pred nemogočim vrvežem velemesta.

Jezero **Elmenteita** je najmanjše. Njegovo okolico, ki je večinoma v privatnih rokah, sestavljajo izumrli vulkani, naravni park, ustanovljen kot pribežališče za divje živali in šotorišče. Jezero **Baringo** leži najbolj severno in je največje, v zadnjih letih pa je postalo glavno turistično letovišče in mu s tem namenjam nekoliko več besed.

Nahaja se v samotnem predelu polpuščave in je bilo že dolgo nazaj omenjeno kot nebesa miru in lepote z neprehodno, neprijazno pa vendar veličastno okolico. Do pred nekaj leti je jezero Baringo veljalo za odročeni kraj, kamor le redko zahajajo turisti. Huda vročina, malo dežja in težko

prehodna narava so stvari, ki so pritegnile le pustolovce in raziskovalce. Eden izmed njih je bil J. W. Gregory, ki je pred 100 leti do jezera pripešal iz Mombase in osnoval teorijo o nastanku velike vdorne doline.

Še pred njim pa so tu mimo hodile karavane s sužnji, ki so za seboj pustile utrdbe, katerih ostanki so vidni še danes. Jezero je polno povodnih konjev in krokodilov. Po pričevanju domačinov, ki lovijo ribe, stoječ v vodi do ramen, so slednji nenevarni, medtem ko plavajo mimo v iskanju svojega plena. Človeka ob prihodu na tukajšnje območje preseneti številčnost ptic. Več kot 400 različnih vrst je bilo zabeleženih in po tem je jezero Baringo tudi svetovno znano. Opazovanje ptic, peš ali pa s čolnom, je le ena izmed mnogih aktivnosti, ki so tu na voljo. Poleg ribolova in raznih vodnih športov pa se lahko odpravimo v bližnjo vas, kjer smo priče čudovitim plesom in tradicionalnim ročnim spretnostim domačinov.

Miha Pohar

Naši ribiči diplomirali

Ribolov za pokal Šoštanja

16. maja se je na Šoštanjskem jezeru odvijalo ribiško tekmovanje za pokal občine Šoštanj. Sodelovalo je okoli 20 ekip ribiških družin iz cele Slovenije. Premogovnik Velenje je sodeloval z dvema ekipama, ki sta ga odlično zastopali. Bahrija Udvinčič, Namir Aličič in Đorđe Hrnjački so lovili ribe v ekipi Prelog (na sliki), Milan Zupanc - Beno, Jože Sotler in Milan Zager pa za ekipo Priprav.

Dokaj slabo opremljeni za uspešen ribolov, saj so namesto na industrijske vabe bili primorani loviti s polbelim kruhom, so v treh urah ulovili 4 pokale, 7 medalj in 3 diplome. Sreča za vse ribe v Šoštanjskem jezeru, saj bi s primernimi vabami prav gotovo "iztrebili" ribji zarod v njem.

Ekipa Prelog je prejela prenosni pokal občine Šoštanj, skupinski pokal za največjo težo ulovljenih rib, posamezni pokal v sektorju A, štiri medalje za najboljše ribiče in dve diplomi ter tako bila najboljša ekipa na tekmovanju. Ekipa Priprav pa je z enim pokalom, tremi medaljami in eno diplomom osvojila 3. mesto.

Ribičem je na tekmovanju pomagala ribiška sreča, da so na tekmovanje prišli pa sindikalna podružnica Prelog, ki jim je

plačala startnino. "Diplomirani" ribiči so si zaželeli, da bi jim sindikat v prihodnje pomagal še z nabavo "prave" vabe ter da bi jih oblekel v ribiške uniforme z znakom podjetja.

Zdravje je največja vrednota.

Preizkus hoje na dva kilometra

Statistični podatki nas že vrsto let opozarjajo, da največ Slovencev vsako leto umre zaradi bolezni srca in žilja. Zaradi neustreznih navad in slabega življenja je prisotno veliko število dejavnikov tveganja, proces ateroskleroze pa je pospešen. Žile se maše s poapnelimi oblogami. Kmalu se pojavijo tipične bolečine v prsih, srčna ali možganska kap, motnje srčnega ritma ali pa nas preseneti nenadna srčna smrt. Tako živi, tako zboleva in tako tiho odhaja iz naših življenj mnogo znancev, prijateljev in sorodnikov.

Številne znanstvene raziskave kažejo, da redna telesna aktivnost zmanjša dejavnike tveganja, upočasni proces ateroskleroze, pomembno izboljša zdravje ter funkcijo telesa in duha. Upoštevanje jasna sporočila raziskav, so v mnogih razvitih družbah zahoda in severa sprejeli kulturo gibanja ter ob spremembah življenjskega stila pomembno zmanjšali pojav srčnožilnih obolenj.

Zavest počasi trka tudi na naša vrata. Rojevajo se nacionalni programi promocije zdravja, izvajajo akcije, ki združujejo pozitivno gibalno usmerjene posameznike. Še vedno so živi vtisi zaključne prireditve Slovenija teče, ki je bila lani ob našem jezeru.

Tudi letos se bo zgodilo mnogo tekov, triatlonov, krosov, kolesarskih in plavalnih preizkusov, pohodov in planinskih izletov. Poleg prijetnega druženja nam vsak takšen dogodek prilije nekaj tudi k našemu zdravju. V spomine beležimo srečo in zadovoljstvo, številne dobre ljudi ter čudo-

vito naravo. Z njimi rastemo in se bogatimo.

Kljub temu pa mnogi med nami še vedno težko zberejo toliko volje, da bi sprejeli odločitev ter se odlepili od stola, nataknili copate in se predali gibanju. Prepogosto si postavljajo vprašanje, kakšen način telesne aktivnosti izbrati, da bi jih kar najbolj zadovoljila, sprostila ter telesno in duhovno okrepila. Na srečo pa je čedalje več takšnih, ki so gibanje sprejeli kot sestavni del svojega življenja. Pogosto kar sami od sebe, ne da bi bili obremenjeni z odločanjem, izberejo tudi način telesne aktivnosti, ki je v danem trenutku najugodnejši in najprijetnejši. Hoja, tek, kolesarjenje, morda tudi skok v vodo.

Če hočemo uspeti, mora telesna vadba doseči določeno stopnjo pogostosti in intenzivnosti. Vaditi moramo 4 do 5 x na teden po pol ure, intenzivnost pa naj bo takšna, da bomo pognali srce s hitrostjo med 50 in 85 odstotki svoje maksimalne frekvence srčnega utripa. Prav število srčnih utripov v minuti je odločilen kriterij uspešnosti in primernosti izbrane telesne aktivnosti. Na frekvenco srčnega utripa vplivajo številni faktorji: starost, spol, psihično stanje posameznika ter njegova telesna zmogljivost. Prav redna telesna aktivnost nas sprošča, psihično stabilizira in nam hkrati dviga tudi telesno zmogljivost. Le z nedeljskim izletom ne moremo nadomestiti zamujenega med tednom, kot še vedno prepogosto mislijo in zmotno upajo številni posamezniki.

Pomembno je, da svojo telesno zmogljivost tudi objektivno ovrednotimo, saj lahko le tako zasledujemo uspešnost ali neuspešnost našega vadbenega programa. Načinov je več, od povsem enostavnih testov, pa do najzahtevnejših preiskav v specialnih inštitutih.

Vsi, ki imajo kakršne koli težave s svojim zdravjem, bodisi občutek dušenja, nereden srčni utrip, morda bolečino, tiščanje, pečenje za prsnico ali v prsnem košu, bodo pred začetkom izvajanja redne telesne aktivnosti obiskali zdravnika. Poleg kliničnega pregleda in laboratorijskih preiskav bo potreben še ergometričen test na tekočem traku ali kolesu, morda tudi rentgen pljuč in srca, ultrazvok srca ter preiskava dihalne funkcije. Dobili bodo natančen odgovor, kaj je z njihovim zdravjem, kakšna je njihova telesna zmogljivost, koliko zmorejo in kaj morajo storiti, da bo njihova zmogljivost porasla ter zdravje postalo boljše.

Za kasnejše sprotno preverjanje telesne zmogljivosti pa so potrebni enostavnejši in varni testi, ki jih lahko izvedemo sami, brez zahtevnih tehničnih pripomočkov. Z nekaterimi testi lahko določamo celo prag prehoda v anaerobno fazo, trenutek, ko nam ob naši telesni aktivnosti v celicah prične primanjkovati kisika (Conconijev test)

Za vse, ki tečejo, so pred leti uvedli Cooperjev test. Izvajamo ga v naravi, na ravni površini, najbolje na atletskem stadionu, kjer tudi najlažje odčitamo pretečeno razdaljo. Vsak preiskovanec ima na voljo 12 minut. Prične s hojo, ki postaja vse hitrejša ter nadaljuje s tekom. Če ne zmore, lahko ponovno hodi ali pa le upočasni tempo. Zmogljivejši bodo tekli ves čas. Po pretečenih 12 minutah izmerimo dolžino opravljenega poti, ki nam da podatek o posameznikovi zmogljivosti oziroma testiranca razvrsti v pet kategorij.

kategorija	opravljeni metri
I – zelo slaba	manj kot 1600
II – slaba	1600 – 2000
III – primerna	2100 – 2400
IV – dobra	2450 – 2800
V – odlična	več kot 2800

Z redno telesno vadbo lahko postopno preidemo v višjo kategorijo.

Mnogi med nami pa ne morejo ali ne želijo teči. Prav za te so v UKK inštitutu (Tampere – Finska), ki se ukvarja s promocijo zdravja in proučuje vplive gibalne aktivnosti na človekovo srce, skelet in splošno počutje, uvedli **preizkus dvokilometrsk**

to je varen, standardiziran, lahko izvedljiv in uporabljiv kardiorespiratorni fitnes test za odrasle. Osnova testa je živahna hoja na 2000 m po ravnem terenu, ob ugodnih vremenskih razmerah najbolje na prostem.

Rezultat preizkusa je odvisen od časa, ki smo ga potrebovali za prehojeno pot, starosti, razmerja telesne teže in višine (BMI) ter frekvence srčnega utripa ob koncu hoje. Nižji, kot je čas hoje, nižja, kot je frekvenca srčnega utripa in BMI, boljši je rezultat. Čas hoje ima pomemben učinek na fitnes indeks, ki ga izračunamo iz doseženih rezultatov. Dobljeni fitnes indeks je močno primerljiv z maksimalno aerobno močjo in opredeljuje telesno zmogljivost v primerjavi z isto starostno strukturo finske populacije. Porast telesne zmogljivosti je mogoče zasledovati s ponavljanjem preizkusov v rednih časovnih obdobjih.

Komu je namenjen preizkus dvokilometrsk

Vsaka od 20 do 65 let stara oseba, ki ni bolna in ne jemlje zdravil, ki bi vplivala na frekvenco srčnega utripa, lahko opravi preizkus. Debeli ljudje, ki zadovoljujejo kriterije, lahko prav tako opravijo preizkus, le pri tistih, ki imajo BMI prek 40 bo potrebna dodatna previdnost, svetovana pa jim bo nekoliko počasnejša hoja.

Kakšna je vloga preizkusa dvokilometrsk

Preizkus dvokilometrsk je merilo za zdravstveno stanje, opredeljeno s telesno zmogljivostjo, hkrati pa natančno meri spremembe telesne zmogljivosti skozi časovna obdobja. Na podlagi dobljenih rezultatov lahko opredelimo posameznikovo delazmožnost in sposobnost za ostale aktivnosti v vsakodnevem življenju.

Namen preizkusa dvokilometrsk je tudi v pomoči, vodenju in prisvajanju zdrave ter intenzivnejše telesne aktivnosti z rednim sledenjem sprememb posameznikove telesne zmogljivosti.

Po analizah je v Evropi najpogostejša telesna aktivnost prav hoja (31%), sledi ji delo na vrtu (18%), vaje v fitnessih (18%), kolesarjenje (17%) in plavanje (10%).

Pripravimo se, duhovno in telesno, da se pridružimo akciji, ki bo v kratkem preplavila tudi deželo na južni strani Alp – Slovenija v gibanju. Dajmo, razgibajmo Velenje! Razgibajmo dolino! Toliko možnosti imamo. Narava se je prebudila, prebudimo in razgibajmo se tudi mi!

Janez Poles, dr. med.-internist

Pevcem okteta velenjskega premogovnika

Zaradi snemanja za televizijsko oddajo "Dober večer", sem 4. maja letos prišel na razgovor v studio ljubljanske televizije. Ob koncu razgovora, ki je zadeval tudi mojo rodno Koroško, je moj sogovornik omenil tudi lepe koroške narodne pesmi. Vprašal me je tudi, če me ob koncu snemanja sme razveseliti z eno, meni najdražjih koroških pesmi. Ugotovila sva, da je to pesem "Nmau čriez jiezaro", ki je neke vrste koroška himna.

Ko sem pričakoval, da mi bodo pesem predvajali z zvočne kasete, so v studio prikorakali pevci okteta velenjskega premogovnika v svečanih stanovskih uniformah. Bil sem seveda presenečen, ker mi nihče ni povedal, da mi bodo pesem zapeli stanovski tovariši. Ko so potem iz vsega srca zapeli meni drago otožno "Nmau čriez jiezaro", so me ganili do solza. V takem stanju nisem bil zmožen, da se jim zahvalim za občuteno podano pesem. To skušam - z zakasnitvijo - nadoknaditi sedaj.

Dragi oktetovci! Mojo drago pesem ste mi zapeli iz srca, zato tudi vam prisrčna hvala! Vaš pevski nastop v televizijskem studiu mi bo za trajno ostal v prijetnem spominu. Na tem mestu se pa zahvaljujem tudi gospodu Damijanu Kljajiču, ki mi je z organizacijo nastopa stanovskega okteta nepričakovano pripravil pravo - a prijetno presenečenje.

Anton Seher

Letovanje v hotelu Barbara

Sindikata podjetja vas obvešča, da imajo po sklepu vodstva podjetja tudi letos delavci Premogovnika Velenje enak opust pri letovanju v štiriposteljni sobi v hotelu Barbara v Fiesi kot lani. Vse dodatne informacije lahko dobite v Turistični agenciji GOST.

PLP d.o.o. Velenje

Na osnovi sklepa skupščine podjetja se na

Javni licitaciji

odprodajo naslednja osnovna sredstva:

1. LICITACIJA	IZKLICNA CENA V SIT	SKLIC NA ŠTEVILKO
Gater - polnojarmenik ESTERER NDE-56, inv. št. 1003062	5.058.000,00	1-99
Stroj sekalni za les SPRINGER, inv. št. 145043	506.000,00	2-99

V izklicnih cenah je upoštevan prometni davek.

Licitacija bo v četrtek, 10.6.1999, ob 9 uri v podjetju PLP d.o.o., kjer si lahko ogledate osnovna sredstva.

Ogled gatra - polnojarmenika in sekalnika za les bo možen po predhodnem dogovoru z direktorjem podjetja Mirkom Zagerjem, tel. 8981350 h.c., 864 429 na NOP-u.

Interesenti morajo vplačati varščino, ki znaša 10 % vrednosti osnovnega sredstva, en dan pred datumom licitacije na žiro račun podjetja 52800 - 601 - 24576. Na potrdilu o plačilu je potrebno obvezno navesti sklic na številko. Na licitaciji bo lahko sodeloval le tisti, ki bo s potrdilom o plačilu dokazal, da je vplačal zahtevano varščino. Če kupec odstopi od nakupa, izgubi pravico do povračila varščine. Po zaključeni licitaciji se varščine vrnejo v roku 8 dni z nakazilom na tekoči račun ali z osebnim dvigom.

Osnovna sredstva bodo prodana najboljšemu ponudniku po načelu "videno - kupljeno", brez upoštevanja kasnejših reklamacij. Kupnino je treba plačati in blago odpeljati v 8 dneh po zaključeni licitaciji. V nasprotnem primeru se licitacija razveljavi, pri tem pa kupec izgubi pravico do vračila varščine.

Zahvala

Ob smrti najine mame

Frančiške Borovnik

se zahvaljujema sodelavcem v Klasirnici in Pripravah ter sindikalnim podružnicama Klasirnice in Priprav za darovano cvetje, denarno pomoč in izrečena sožalja.

sinova Karel in Alojz

Zahvala

Ob smrti moje mame

Zofije Flis

se iskreno zahvaljujem sodelavcem Strojnega remonta ter sindikalni podružnici Strojne dejavnosti za darovano cvetje in sveče ter izrečene besede tolažbe.

sin Boris z družino

Zahvala

Ob boleči smrti moža in očeta

Ivana Kersnika

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Premogovnika Velenje za darovani venec, Pihalnemu orkestru Premogovnika Velenje za odigrane žalostinke, govorniku za ganljive besede slovesa ter častni straži in nekdanjim sodelavcem za spremstvo na njegovi zadnji poti.

žena Gelca in hčerki z družinama

Zahvala

Ob izgubi očeta

Avgusta Novaka

se iskreno zahvaljujem kolektivu Premogovnika Velenje, sindikatu podjetja in sodelavcem Elektro remonta za darovano cvetje, sveče, denarno pomoč, izrečena sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti.

sin Drago

MAZDA

NOVO V VELENJU - NOVE NIŽJE CENE

AKCIJA!

DEMIO,
323,
KLIMA ŽE ZA 98.000
MAZDIN POMLADNI
3 + 3 VSAK DOBI.

AKCIJA!

323 F 1,4 ELEGANCE
OMEJENA KOLIČINA,
"COOL" OPREMA
ZA VROČE DNI

KREDITI

MAZDA **AS** Avtomobili Skornšek
Cesta Simona blatnika 20, Velenje
tel.: 063 897 21 70

LEASING

MAZDINA GARANCIJA - 3 leta ali 100.000 km, 3 leta na lak, 6 let na prerjavenje

Razpis za počitniško delo 1999

V našem podjetju bomo tako kot že nekaj let zapored tudi v letošnjem poletju organizirali počitniško delo za otroke naših delavcev. Pri izvedbi bomo sodelovali z obema servisoma, ki delujeta v Velenju, in sicer Mladinskim in Študentskim.

Delo bo potekalo v naslednjih časovnih terminih:

- od 5. 7. do 15. 7.,
- od 19. 7. do 29. 7.,
- od 2. 8. do 12. 8. in
- od 16. 8. do 30. 8. 1999.

Še vedno velja omejitev števila 300 otrok, kolikor jih bomo na opravljanje počitniškega dela lahko največ sprejeli. Pri izvedbi počitniškega dela ne bomo uvajali bistvenih sprememb.

Ob sprejemu bomo upoštevali naslednje kriterije :

- otroci delavcev Premogovnika,
- končan vsaj drugi letnik srednješolskega izobraževanja,
- status dijaka oziroma študenta,
- samo za dela izven jamske proizvodnje,
- trajanje dela posameznika največ 10 delovnih dni (80 ur).

Če bo kandidatov preveč, bomo morali zavrniti najmlajše prijavljene dijake, to pomeni vse s končanim drugim letnikom srednje šole.

Prošnje za opravljanje počitniškega dela bomo sprejemali osebno ali po pošti **od 7. 6. do vključno 15. 6. 1999** v kadrovsko-socialni službi - upravna zgradba v Novih Prelogah, soba št. 3.

V prošnji je treba poleg osnovnih podatkov o sebi in zaposlitvi staršev navesti tudi dva izmed zgoraj navedenih časovnih terminov, v katerih bi prosilec želel opravljati počitniško delo, da bomo lažje razdelili ponujena dela med posamezne kandidate.

O vseh informacijah v zvezi z izbiro in postopkom dviga napotnic pri enem izmed zgoraj navedenih servisov bodo sprejeti dijaki in študenti pravočasno obveščeni po pošti.

Že zdaj vse prosilce opozarjamo, da bo treba napotnico dvigniti pravočasno - pred opravljanjem počitniškega dela. Vsi tisti, ki se bodo javili brez napotnic, namreč s počitniškim delom ne bodo mogli pričeti.

Nepopolnih vlog in vlog, ki jih bomo prejeli po 15. juniju, ne bomo obravnavali.

Kadrovsko - socialna služba

Dan rudarjev 1999

Celje - skladišče

D-Per

65/1999

5000006995,4

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

Letos bomo že 39. zapored praznovali dan rudarjev. Odbor za pripravo praznovanja, ki mu letos predseduje Zdenko Lah, vas vabi na tele prireditve:

- koncert Okteti rudarjem - v petek, 18. junija, ob 20. uri v Glasbeni šoli Velenje;
- razstava likovnih del šoloobveznih otrok - od petka, 18. junija dalje v izložbah trgovin;
- nogometna tekma NK Rudarja za Pokal Intertoto - v soboto, 19. junija, ob 20. uri na stadionu ob jezeru;
- ex-tempore '99 - odprtje razstave v soboto, 19. junija, ob 20. uri v Muzeju premogovništva Slovenije na jašku Škale;
- smučarski skoki za rudarsko svetilko - v petek, 25. junija, ob 21.30 v skakalnem centru v Velenju; smučarsko tekmovanje za interkontinentalni pokal - v soboto, 26. junija;
- mednarodni atletski miting - v soboto, 26. junija, ob 20. uri na stadionu ob jezeru;
- srečanje upokojenih delavcev po lanskem 3. juliju - v četrtek, 1. julija, ob 19. uri v restavraciji Jezero;
- srečanje delovnih jubilarov in jubilarov jamske reševalne čete - v petek, 2. julija, ob 18. uri v Glasbeni šoli Velenje;
- 39. skok čez kožo - v soboto, 3. julija, ob 9. uri na stadionu ob jezeru; zbor za parado na Titovem trgu ob 7.45, slavnostni govornik bo Srečko Meh, župan mestne občine Velenje, slavnostni skakač čez kožo bo Jože Stanič, direktor Gorenja, d.d.
- odprtje Muzeja premogovništva Slovenije - v soboto, 3. julija, ob 12. uri na jašku Škale
- družabno srečanje delavcev in upokojencev Premogovnika Velenje - v soboto, 3. julija, od 10.30 dalje na prostoru stare restavracije Jezero vzhodno od stadiona ob Škalskem jezeru; družabne in zabavne igre, šaljiva tekmovanja, ob 17. uri glasbena prireditev "Poletnih 13".

Srečno!